

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมาย ประเภท และการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

ความหมาย ประเภท และการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

ทิสนา แคมมณี (2546: 1) กล่าวว่า รูปแบบ เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเอง และบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ

พูลสุข หิงคานนท์ (2540: 50) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของเรื่องที่จะศึกษา

ซึ่งพจนานุกรมด้านการศึกษา บรรณารักษะ โดย กูด (Good. 1973: 370) ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ (Model) ไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ
3. เป็นแผนภาพ หรือภาพ 3 มิติ ที่สามารถเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิดเป็นชุดของปัจจัย หรือองค์ประกอบ หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบของสังคมอาจเขียนเป็นทางคณิตศาสตร์ หรือบรรยายด้วยภาษาก็ได้

นอกจากนี้ อุทุมพร จามรมาน (2541: 22) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของ ความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ซึ่งมีมากกว่า 1 มิติ หลายตัวแปร และตัวแปร ดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้องเชิงสัมพันธ์ หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน

ราช (Raj. 1996) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รุปย่อจริงของปรากฏการณ์แสดงข้อความ หรือภาพ โดยลดทอนเวลาและสถานที่ทำให้เข้าใจความจริงได้ดียิ่งขึ้น หรือรูปแบบ หมายถึง ตัวแทน ของการใช้แนวคิดของโปรแกรมที่กำหนด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ เป็นสิ่งที่สร้าง หรือพัฒนาขึ้น แสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบที่สำคัญๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมี 2 ประเภท (Steiner. 1990) ดังนี้

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติการ เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง เป็นต้น

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี เป็นการสร้างจากความคิดเชิงทฤษฎีเป็นพื้นฐาน

จอยส์ และเวล (Joyce; & Weil. 1985) ได้กล่าวถึง ประเภทของรูปแบบ และจัดแบ่ง ประเภทของรูปแบบตามแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. Information-processing models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถใน กระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

2. Personal models เป็นรูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญกับ พัฒนาการเฉพาะรายบุคคล โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบ และปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง ทั้งหลาย

3. Social interaction model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล และบุคคลต่อสังคม

4. Behavior models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรม ศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของ ผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยา และพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

ทิสนา แชมมณี (2546: 2-3) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้กันโดยทั่วไปมี 5 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษา พูดและเขียน รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากด้านศึกษาศาสตร์

3. สูตรคณิตศาสตร์ ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

4. รูปแบบเชิงแผนผัง ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสถานการณ์ หรือปัญหาใดๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์มักจะเป็นแบบนี้ส่วนใหญ่

อีกทั้ง กาย (Gagne. 1985: 70-90) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1. ผลการเรียนรู้ หรือความสามารถด้านต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ทักษะทางปัญญาซึ่งประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการ หรือกฎขั้นสูง ความสามารถด้านต่อไป คือ กลวิธีในการเรียนรู้ ภาษาหรือคำพูด ทักษะการเคลื่อนไหว และเจตคติ

2. กระบวนการเรียนรู้ และเจตจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้ มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริม หรือยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน กานเย จึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม และแบบจำลองสิ่งของที่เป็นนามธรรม

การพัฒนารูปแบบ

วิลเลอร์ (Willer. 1958) ได้กำหนดการพัฒนารูปแบบไว้ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ โดยมีการพัฒนา ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการ และข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การสร้างรูปแบบขั้นต้น ด้วยการทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสารงานวิจัย และข้อสรุปที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ
3. การประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบด้วยการพัฒนาความ สอดคล้อง ความเหมาะสม รูปแบบและความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ
4. การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนารูปแบบที่สมบูรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบมีกระบวนการ เริ่มต้นจากการศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบ กรอบงานที่จะสร้าง และพัฒนารูปแบบ จัดทำร่างรูปแบบ ตรวจสอบรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ จัดทำคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ทดลองใช้รูปแบบ และประเมินผลการใช้รูปแบบ

จากที่กล่าวถึงรูปแบบ ความหมาย ประเภท และการพัฒนารูปแบบ สามารถนำมา สังเคราะห์ได้ว่า รูปแบบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง การจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ ให้เข้าใจง่ายขึ้นเพื่อใช้ เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามรูปแบบ โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบ คือ การศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบ หรือกรอบงานที่จะสร้างและพัฒนารูปแบบ สร้างรูปแบบโดยการจัดทำร่าง รูปแบบการตรวจสอบรูปแบบ ปรับปรุงรูปแบบ การจัดทำคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ ประเมิน ความเหมาะสมของคู่มือ ทดลองใช้รูปแบบ และประเมินผลการใช้รูปแบบ

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการ ได้ให้ ความหมายไว้ สรุปได้ว่า

วิโรจน์ สารรัตน์ (2544: 59) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความเกี่ยวข้องอันจะ นำไปสู่พันธผูกพันที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล โดยผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

สมยศ นาวิการ (2545: 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วมของ อย่างแท้จริงของบุคคลใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของ การบริหารที่สำคัญ อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่

การบริหารให้เข้ากับผู้ใต้บังคับบัญชา ประการสุดท้ายต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การ ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดง

อุทัย บุญประเสริฐ (2542: 185) ให้ความเห็นว่า หลักการมีส่วนร่วมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542: 127) ได้เสนอแนวคิดว่าการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม นอกจากจะหมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมทางสมอง หรือความคิดในการตั้งเป้าหมาย ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่สำคัญมากที่สุด เพราะเมื่อบุคคลมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ในโครงการต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความผูกพันทางจิตวิทยาเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในเป้าหมาย หรือโครงการ นั้นๆ เมื่อถึงภาคปฏิบัติก็จะมีแรงจูงใจ และกระตือรือร้นให้งานบรรลุผลตามที่ได้มีส่วนกำหนดขึ้นมาด้วยการมีส่วนร่วมนั้นยังหมายถึง การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในภารกิจต่างๆ ขององค์การตอบสนองต่อความต้องการในสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

หลุยซีเออร์ (Lussier. 1996: 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นวิธีการที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับผู้บริหาร

แอนโทนี (Anthony. 1978: 3-5) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ไว้อย่างชัดเจนว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องมามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยเน้นให้ผู้บริหารยอมแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ที่สำคัญคือ ต้องพยายามให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างแท้จริงในเรื่องที่สำคัญขององค์การ ไม่ใช่เพียงการรับรู้และสัมผัสปัญหาเพียงผิวเผิน

นอกจากนี้ พิสิทธิ์ หิรัญวงษ์ (2541: 130-31) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการที่สำคัญที่สุดที่จะต้องทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้น เลื่อนนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงนี้ดำเนินการสร้างแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติงานตามที่ไว้วางใจ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีการใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหาร การประสานงานและการขอ

ความช่วยเหลือ เป็นต้น โรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ เพื่อพัฒนา และให้ความรู้กับนักเรียนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้

ขั้นตอนที่ 3 การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน ซึ่งเรื่องดังกล่าวสามารถนำมาให้การศึกษาใน โรงเรียน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้มีความรัก ห่วงแหน และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชน

ภิกษาญจน์ ไคนุ่นนา (2556) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมช่วย ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญโดยองค์การส่วนใหญ่ใน ปัจจุบันนี้ องค์การขาดประสิทธิภาพถ้าหากพนักงานมีเป้าหมายที่ขัดแย้งระหว่างกัน ช่วยสร้างกลุ่มงาน ที่มีประสิทธิภาพ และประสานงานระหว่างกันได้ความสำคัญ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับ- บัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาทำให้เกิดความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มมากขึ้น เกิดความไว้วางใจ ฝ่ายบริหารมากขึ้น พนักงานที่มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น ทำให้การบริหาร ของผู้ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้น ถ้าหากผู้ใต้บังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลงและ ไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น ทำให้งานการตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น การติดต่อสื่อสารจาก เบื้องล่างสู่เบื้องบนเป็นไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมบังคับให้มีการติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ก่อให้เกิดการสร้างทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ สเตราส์ (Strauss. 1977: 206-207) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของ ผู้ใต้บังคับบัญชาว่า ในกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น บุคคลจะต้องมีความชัดเจนต่อกระบวนการ ตัดสินใจและแบบแผนอิทธิพลอันแท้จริง เป็นไปได้ที่บางครั้งผู้บริหารประชุมร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เห็นว่ามี การตัดสินใจร่วมกันของกลุ่ม แต่โดยแท้จริงแล้ว เพื่อเป็นการให้กลุ่มลงนามหรือรับรอง ข้อเสนอที่ผู้บริหารเสนอมาแล้วมากกว่าจะขอคำแนะนำ หรืออาจมีบางกรณีที่ผู้บริหารชักชวน ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอแนะความคิดเห็น แต่ผู้ปฏิบัติก็ปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว หรือ แม้กระทั่งในบางกรณีที่ผู้ใต้บังคับบัญชาบางคนอาจรู้สึกกลัวหรือเกรงใจผู้บริหารก็อาจเป็นไป ได้ สเตราส์ เสนอว่า การมีส่วนร่วมสามารถจะเกิดขึ้นในการติดต่อที่ไม่เป็นทางการ โดยผ่านการประชุม ที่เป็นทางการหรือผู้แทนที่เป็นทางการ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้บริหารจะถกเถียงปัญหาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และได้รับคำแนะนำจากพวกเขาในระหว่างพักรับประทานอาหารกลางวัน พักทานกาแฟหรืองานเลี้ยง ต่างๆ เป็นต้น

อีกทั้ง สวอนส์เบอร์ก (Swansburg. 1996: 391-394) ศาสตราจารย์แห่งวิทยาลัยการแพทย์ จอร์เจีย ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สรุปสาระสำคัญไว้ ดังนี้

1. การไว้วางใจกัน การไว้วางใจกันถือว่าเป็นปรัชญาพื้นฐานของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ หากได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินงานฝ่ายบริหารเพียงดูแลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ และดูแลผลสุดท้ายของงานก็เพียงพอแล้ว ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงควรมอบอำนาจในการตัดสินใจเท่าที่สามารถทำได้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ความผูกพัน การที่แต่ละคนทั้งผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาได้มาปฏิบัติงานร่วมกัน มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อกัน และการที่บุคคลใดในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รู้เป้าหมายขององค์กร จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับองค์กร

3. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของผู้บริหารร่วมกันปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กร ย่อมขจัดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะทุกคนมีจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลงานก็จะออกมามีประสิทธิภาพ

4. ความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตัวเองได้ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในความคิด การตัดสินใจ และการดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบ

5. คุณลักษณะอื่นๆ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรเป็นเรื่องของทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่การกีดกันคนออกไปจากการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นไปโดยความสมัครใจไม่ใช่การบังคับ

ลิเคอร์ท (Likert. 1961: 223) กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงาน จะกระทำโดยกลุ่มผู้บริหารจะมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ แต่ยังมีการติดต่อสื่อสารตามแนวนอน ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่อยู่ระดับเดียวกันในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารไม่เพียงแต่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะพยายามทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าพวกเขามีความสำคัญ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาภายในบรรยากาศของความเป็นมิตรภาพ องค์กรที่เป็นทางการและองค์กรที่ไม่เป็นทางการจะเข้ากันได้เป็นอย่างดี ลิเคอร์ท ยังได้แสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ผู้ใต้บังคับบัญชารับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถกเถียงปัญหาของตนได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาต่างยอมรับนับถือและไว้วางใจกัน

2. ผู้บังคับบัญชากระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารกิจการขององค์การ กระตุ้นให้เกิดทัศนคติในทางที่เกื้อกูลองค์การ นำองค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ระบบติดต่อสื่อสารภายในขององค์การมีความคล่องตัว เป็นไปโดยอิสระทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ ข่าวสารภายในขององค์การมีความถูกต้องเพียงพอและเชื่อถือได้

4. ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีปฏิริยาโต้ตอบกันอย่างเปิดเผย โดยกว้างขวางเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์การ การปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์การ

5. การตัดสินใจต่างๆ กระทำโดยกลุ่มในทุกระดับขององค์การ เปิดโอกาสให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้นและถูกต้องตามความประสงค์อย่างแท้จริง

6. การควบคุมงานมีลักษณะกระจายไปในหมู่ผู้ร่วมงานให้มีการควบคุมกันเองและเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการควบคุมด้วยวิธีการตำหนิ หรือดุว่ากล่าว ผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญของการพัฒนางานโดยการฝึกอบรมเพื่อให้การทำงานมีผลสูงสุดสำเร็จตามเป้าหมาย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีวัตถุประสงค์วางแผนร่วมกัน ผู้บริหารแบ่งปันอำนาจให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดความผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดทีมงานที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักการศึกษาได้สรุปประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

สวอนส์เบิร์ก (Swansburg. 1996: 339) ได้ประมวลประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการ ดังนี้

1. พนักงานมีความไว้วางใจสูงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
2. ลดตำแหน่งพนักงานที่มีตำแหน่งเท่ากัน ลดอัตราของพนักงานระดับบริหารลง
3. เพื่อความรับผิดชอบให้ผู้บริหารและปฏิบัติงานมากขึ้น
4. ลดความสับสนในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานโดยการปรับปรุงการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้น
5. นิเทศงานด้วยตนเองกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานได้วินิจฉัย และแก้ปัญหาให้ผู้ปฏิบัติงานมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็นการพัฒนาอาชีพ
6. มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานมากขึ้น

7. เข้าใจกฎระเบียบชัดเจนขึ้น
 8. เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ผลงานเพิ่มขึ้น
 9. ทำให้เกิดทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีแรงจูงใจ และมีความสามารถในการตัดสินใจ และทำให้เข้าใจองค์การได้ดียิ่งขึ้น
 10. ปรับปรุงการติดต่อสื่อสารในองค์การ
 11. ลดการขาดงาน
 12. เพื่อประสิทธิผลและผลิตในงาน รวมถึงปรับปรุงคุณภาพงานเพื่อการเรียนรู้ในงานให้มากขึ้น
 13. เพิ่มขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้ปฏิบัติงาน
 14. ได้รับความคิดใหม่ๆ ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา
 15. แสดงให้เห็นถึงผู้นำที่มีความสามารถได้อย่างชัดเจน
 16. ช่วยให้คนงานเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของวิชาชีพได้อย่างชัดเจน
 17. ลดการหมุนเวียนเปลี่ยนงานและสร้างความมั่นคงในงาน
 18. เพิ่มความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การจากการที่มีทัศนคติต่อองค์การในทางที่ดี
 19. การทำงานนอกเวลาลดลง
 20. ต้นทุนในการบริหารลดลง
 21. เป็นการส่งเสริมทักษะและช่วยให้คนงานได้พบความสามารถพิเศษด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพ
 22. เพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน
 23. เกิดการยอมรับที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เพิ่มความสามารถของแต่ละบุคคล เพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ขององค์การ การปรับตัวและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
- ซึ่งสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2546: 9-10) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้
1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
 2. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้กับผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมมีผลทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการให้ผู้บริหารใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรับรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่

5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมการปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้สูงตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปข้อดีของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานในองค์การ ซึ่ง จันทรานี สงวนนาม (2545: 71) ได้กล่าวข้อดีของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์การ
2. ลดความขัดแย้งในการทำงานและเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์การ
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

อีกทั้ง สมยศ นาวิกาน (2545: 25-36) ได้กล่าวถึงอุปสรรคของการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพว่า อุปสรรคเหล่านี้จะเกิดขึ้นกับหลายๆ ปัจจัย ดังนี้ อุปสรรคทางด้านองค์การซึ่งยึดติดกับประเพณี ปริชาญา และค่านิยมขององค์การ คุณภาพของนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติงาน คุณภาพของเจ้าหน้าที่ โครงสร้างขององค์การ การขาดบรรยากาศสนับสนุน การขาดระบบการให้รางวัล การมีส่วนร่วม นอกเหนือจากอุปสรรคทางด้านองค์การดังกล่าวแล้วนั้น อุปสรรคบางอย่างเกิดขึ้นจากตัวของผู้บริหารเองที่ขัดขวางการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เช่น ความเอาใจใส่ การขาดความมั่นคง หรือความกลัวที่จะสูญเสียอำนาจไป เป็นต้น ในส่วนของอุปสรรคทางด้านผู้ใต้บังคับบัญชานั้นอาจเกิดจากการขาดความสามารถ ขาดความต้องการ การไม่รู้ว่าถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมและความกลัว นอกเหนือจากนี้ยังมีอุปสรรคทางก้านสถานการณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อจำกัดในด้านเวลา งาน และอิทธิพลทางด้านสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ จันทรานี สวงวนนาม (2545: 7) ได้สรุปว่า การที่ผู้บริหารจะนำการบริหารในรูปแบบนี้มาใช้ควรระมัดระวังถึงข้อจำกัดขององค์การในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ เพราะอาจจะทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลขึ้นได้ และก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความรับผิดชอบ และการกระทำของกลุ่มไม่มีหลักประกันอันใดแน่ชัด เพราะทุกอย่างขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงผลได้และผลเสีย เช่น ค่าใช้จ่าย เวลา ปัญหา และสถานการณ์ เป็นต้น การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ จึงควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนจะให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีทั้งประโยชน์และข้อดี ข้อจำกัดของปัญหาอุปสรรค ผู้บริหารต้องตัดสินใจในการนำหลักการบริหารในส่วนที่ดีและมีประโยชน์มาใช้ในการบริหารจัดการตามบริบทของสถานศึกษา

รูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์รูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการ ซึ่งมีรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

เดวิส และนิวสตรอม (Davis; & Newstrom. 1985: 195-196) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. บรรยากาศของการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในองค์กร
2. องค์กรแบบมีส่วนร่วม มีการจัดองค์กรแบบมีส่วนร่วม
3. การส่งเสริมสนับสนุนผู้ร่วมงานให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหาร
4. ภาวะผู้นำ มีส่วนสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งภาวะผู้นำมีนักวิชาการมากมายที่กล่าวถึงภาวะผู้นำ
5. การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร

จากแนวคิดของ เดวิส และนิวสตรอม (Davis; & Newstrom. 1985) นั้น การจัดองค์กรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงานเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์

และซัชกิน (Sashkin. 1982: 110-113) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิธีสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย มีความหมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับงานทั้งในระดับบุคคล ระดับผู้บังคับบัญชา หรือระดับกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในงาน ในการกำหนดเป้าหมาย

ของงานที่พวกเขาจะได้พยายามทำให้งาน หรือผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และเกิดผลที่ดี

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาหารือให้หลายๆ โอกาส มีอิทธิพลในการกำหนดเป้าหมายของงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ ตลอดจนตรวจสอบและประเมินทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ ตลอดจนตรวจสอบและประเมินทางเลือกในการตัดสินใจต่างๆ

3. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เป็นความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงานโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลนั้นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาปรับปรุงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะมีความยากและซับซ้อน และถือเป็นจุดที่สำคัญที่สุด ซึ่งรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นหลังจากการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชานั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง วิเคราะห์ และแปลความหมายของข้อมูลองค์การ เพื่อที่จะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาขององค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร

อีกทั้ง แอนโธนี (Anthony. 1978: 3-5) ได้ระบุถึงลักษณะสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนในการตัดสินใจ โดยผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของตนและตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบรอบคอบ มีเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก

2. สิ่งที่ต้องตัดสินใจต้องเป็นเรื่องสำคัญ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ โดยความสำคัญดังกล่าวเป็นความสำคัญของทั้งองค์กรและตัวผู้ใต้บังคับบัญชา การที่ผู้บริหารเลือกเฉพาะเรื่องที่สำคัญหรือไม่เกี่ยวข้องมาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม ลักษณะเช่นนี้ ไม่ใช่ลักษณะที่ถูกต้องของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. มีการแบ่งอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตามหลักการแล้วการแบ่งอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้ทำให้อำนาจของผู้บริหารลดลงแต่อย่างใด การแบ่งอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชากลับทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนรับผิดชอบงานมากขึ้น ถ้าผู้บริหารกลัวการเสียอำนาจส่วนนี้ และไม่ยอมแบ่งปันการตัดสินใจไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา การบริหารแบบมีส่วนร่วมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้

สอดคล้องกับ สวอนส์เบิร์ก (Swansburg. 1996: 391-394) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การไว้วางใจกัน การไว้วางใจกันถือว่าเป็นปรัชญาพื้นฐานของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ หากได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินงานฝ่ายบริหารเพียงดูแลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ และดูแลผลสุดท้ายของงานก็เพียงพอแล้ว ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงควรมอบอำนาจในการตัดสินใจเท่าที่สามารถทำได้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ความผูกพัน การที่แต่ละคนทั้งผู้บริหาร และผู้ใต้บังคับบัญชาได้มาปฏิบัติร่วมกันมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อกัน และการที่บุคคลใดในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รู้เป้าหมายขององค์กร จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับองค์กร

3. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของผู้บริหารร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาเป้าหมายขององค์กร ย่อมขจัดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น เพราะทุกคนมีจุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน มีการทำงานที่เป็นทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลงานก็จะออกมามีประสิทธิภาพ

4. ความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ หมายถึง ปฏิบัติงานมีอิสระในความคิด การตัดสินใจ และการดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบ

5. คุณลักษณะอื่นๆ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรเป็นเรื่องของทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่การกีดกันคนออกไปจากการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นไปโดยความสมัครใจไม่ใช่การบังคับ

และอุซซี (Uzzi. 2002) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Participative Management: What it is and is not” ว่าสิ่งสำคัญในการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 2 ประเภท คือ

1. การให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย เนื่องจากพนักงานเป็นผู้มีบทบาทในการร่วมตัดสินใจ ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจนั้นถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

2. พนักงานทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกัน และร่วมมือกันอย่างเต็มที่ตามกระบวนการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ ฮอย และมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1996: 290) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย

1. การเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีขวัญและกำลังใจ และมีความกระตือรือร้น

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ที่จะทำให้ครูแต่ละคน มีความพึงพอใจกับการเรียนการสอน

3. ครูจะชื่นชมครูใหญ่ที่ให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ในการตัดสินใจที่ผิดพลาดเป็นเพราะว่าเป็นการตัดสินใจที่ด้อยคุณภาพ และไม่ฟังความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

5. ครูมีได้คาดหวังที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากนัก และในความเป็นจริง การได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนักไม่บังเกิดผลดี

6. บทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งของครูและผู้บริหารจะเปลี่ยนแปลงไปตาม ธรรมชาติของปัญหา

และ อาร์นสไตน์ (Arnstein, 1996: 216) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นถูกจัดกระทำ
2. ขั้นบำบัดรักษา
3. ขั้นรับฟังข่าวสาร ให้ความรู้
4. ขั้นปรึกษา
5. ขั้นปลอบใจ ชักชวน
6. ขั้นเป็นหุ้นส่วน
7. ขั้นใช้อำนาจหน้าที่ของตัวแทน
8. ขั้นควบคุมโดยประชาชน

โดยขั้นที่ 1 ขั้นถูกกระทำ และขั้นที่ 2 ขั้นความสัมพันธ์ เรียกว่าการมีส่วนร่วมเทียมหรือ ไม่มีส่วนร่วม ขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 คือ ขั้นการรับฟังข่าวสาร ให้ความรู้ ขั้นปรึกษาหารือ หรือ ขั้นชักชวน เรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับพิธีการหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน ขั้นที่ 6, 7, 8 คือ ขั้นเป็นหุ้นส่วน ขั้นการใช้อำนาจ หน้าที่ของตัวแทนขั้นควบคุมโดยประชาชน เรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน

อีกทั้ง โคเฮน และอัพฮอฟฟ์ (Cohen; & Uphoff, 1980: 7-26) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม มีโครงสร้างพื้นฐานจำแนกเป็น 3 มิติ คือ

1. มีส่วนร่วมเรื่องอะไร มี 4 ประเภท ได้แก่
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
 - 1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ใครเข้ามามีส่วนร่วม จำแนกกลุ่มบุคคลที่จะเข้าร่วมได้ชัดเจน โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

- 2.1 ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
- 2.2 ผู้นำท้องถิ่น
- 2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2.4 คนต่างชาติ

3. การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร

นอกจากนี้ ต้องพิจารณาถึงบริบทของการมีส่วนร่วมด้วย ได้แก่ คุณลักษณะของโครงการ ที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม กับสภาพแวดล้อมที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม โดยองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม นั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อมต้องเข้าใจในโครงการ กิจกรรมนั้นๆ ก่อน เพราะฉะนั้นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมต้องมีการชี้แจง วางแผน กำหนดการปฏิบัติงาน ให้ผู้เข้าร่วมได้เข้าใจความเห็นดี เห็นความเหมาะสม กับบริบทของชุมชนและสังคม โครงการนั้นจึงจะ ประสบผลสำเร็จและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ เกรแฮม และไรท์ (Graham; & Wright. 1999) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การวางแผน
2. การแบ่งปัน
3. การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สอดคล้องกับ เวลทซ์ และทัลเบิร์ต (Weltch; & Tulbert. 2000) ได้ทำการวิจัยและสรุป องค์ประกอบของความร่วมมือ 4 องค์ประกอบ คือ

1. การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง
2. การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟัง และการเสนอความคิด ความรู้สึก
3. การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น
4. การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติการ

คาลด์เวลล์ และสปิงส์ (Caldwell; & Spinks. 1990) ได้เสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ โดยใช้ชื่อว่า “วงจรกิจกรรมการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม” มีขั้นตอนการบริหารหรือจัดการ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดหมาย
2. การกำหนดนโยบาย
3. การกำหนดแผน

4. การจัดทำแผนและอนุมัติงบประมาณแผนงาน
5. การนำไปปฏิบัติ
6. การประเมินผล

นอกจากนี้ จอห์น (John. 1997: 110) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาประกอบด้วย 12 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมปัญหาเพื่อหาทางแก้ปัญหา 2) กำหนดขอบเขตของการแก้ปัญหา 3) การสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) กำหนดผู้ที่มีส่วนร่วม 5) กำหนดแผนในการมีส่วนร่วมของชุมชน 6) ขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้ามามีส่วนร่วม 7) พิจารณาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติโดยไม่มีผลกระทบ 8) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ 9) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน 10) การประสานและการแก้ปัญหา 11) การมีส่วนร่วมในการสรุปการปฏิบัติงาน 12) กำหนดข้อเสนอแนะที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้

ในกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่ต้องการประกอบไปด้วยวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย Plan คือ การร่วมกันวางแผน Do คือ การร่วมกันปฏิบัติ Check คือ ร่วมกันตรวจสอบ Action คือ ร่วมกันปรับปรุง

และ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2546: 9-10) ได้เสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ

1. ระบบการปรึกษาหารือ เป็นการบริหารเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ รูปแบบนี้จะกระจายอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจให้ผู้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการด้วยระบบการปรึกษาหารือ

2. ระบบกลุ่มคุณภาพ เป็นการบริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานในรูปของกลุ่มการทำงาน เช่น กลุ่มคุณภาพ กลุ่มพัฒนางานในรูปของกลุ่มการทำงาน เช่น กลุ่มคุณภาพ กลุ่มพัฒนางานเหมาะสำหรับระดับปฏิบัติเปิดโอกาสให้ทำงานร่วมเพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งมีกระบวนการสร้างคุณภาพ 4 ขั้นตอน P (plan) การวางแผน D (Do) การปฏิบัติ C (Check) การตรวจสอบ และ A (Action) การปรับปรุงแก้ไข

3. ระบบข้อเสนอแนะ ระบบข้อเสนอแนะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้

4. ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนเป็นเจ้าของงาน

นอกจากนี้ กนกอร สมปราชญ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นเพื่อความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม
3. สร้างพันธสัญญาเป้าหมายร่วมกัน

4. การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม
5. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ
6. การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม
7. การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ

เฉลิม เกิดโมลี (2543: 2) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมว่า ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ต้องมีวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ต้องระบุถึงลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบลักษณะอย่างไร 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปกลุ่มบุคคล เป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมี ส่วนร่วมอยู่แล้ว โดยพื้นฐาน

อีกทั้ง ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542: 228) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนเริ่มดำเนินการ
2. สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน
3. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม
4. การสร้างกิจกรรม
5. การร่วมดำเนินการ
6. การร่วมกันดำเนินการ
7. การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ
8. การรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร์ (2542: 13) ได้ถึงวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการทำงานที่เป็นทีมหรือการสร้างทีม เป็นกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการทำงานนั้นทุกคนจะต้องเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีการประสานงานและสามารถทำหน้าที่แทนกันได้อย่างราบรื่นโดยมีหลักการทำงาน ดังนี้

1. มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน
2. ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
3. มีบรรยากาศในการทำงานแบบประชาธิปไตย
4. มีการประสานงานกัน
5. มีการตัดสินใจร่วมกัน
6. ความสำเร็จของงานจะต้องถือว่าเป็นผลงานของกลุ่มมิใช่เกิดจากผู้ใดผู้หนึ่ง

นอกจากนี้ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 125-127) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ค้นหาปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. ค้นหาสาเหตุของปัญหาว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร
3. ตกลงใจกำหนดวิธีการแก้ปัญหาว่า ภาคราชการ ภาคเอกชน และประชาชนมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานการแก้ปัญหาอะไร อย่างไร
4. ตัดสินใจดำเนินงานหรือไม่ดำเนินงานตามโครงการ
5. พิจารณาวิธีการใช้กิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและเสมอภาคแก่ประชาชนในชุมชน
6. ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ เพื่อทราบข้อขัดข้องหรือข้อผิดพลาดจะได้เสนอข้อคิดเห็นท้วงติง และเสนอแนวทางแก้ไขได้ทันท่วงที
7. ติดตาม ดูแลความบกพร่องของโครงการต่างๆ และดำเนินการแก้ไขซ่อมบำรุง หากเกินความสามารถที่ประชาชนจะดำเนินการแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องแจ้งให้หน่วยงานที่มีส่วนร่วมกับประชาชนในการซ่อมบำรุงรักษาให้ทันท่วงที
8. ติดตามประเมินผลความสำเร็จ การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และติดตามการใช้ประโยชน์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ซึ่งประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมนั้น ขึ้นอยู่กับพลังสติปัญญาของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมนั่นเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จึงเป็นการที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งจะมีประสิทธิผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติที่เหมาะสมของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นกับสถานศึกษานั้น

ตารางวิเคราะห์หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม	1. ร่วมคิดค้นปัญหาและตัดสินใจ	2. ร่วมวางแผน	3. ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์	4. ร่วมดำเนินการ	5. ร่วมกำกับติดตามและประเมินผล	6. ร่วมรับผลจากการดำเนินการ
Davis; & Newstrom. 1985		✓		✓	✓	✓
Anthony. 1978		✓		✓	✓	
Sashkin. 1982	✓		✓			
Swansburg. 1996	✓		✓			
Uzzi. 2002		✓	✓	✓	✓	✓
Hoy; & Miskel. 1996	✓	✓	✓		✓	
Arnstein. 1996		✓	✓	✓		
Cohen; & Uphoff. 1980	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Graham; & Wright. 1999	✓	✓	✓			✓
Weltch; & Tulbert. 2000			✓		✓	✓
Caldwell; & Spinks. 1990	✓	✓	✓	✓	✓	✓

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

วรรณพร ฉัตรทอง (2546: 32) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการที่จะสามารถให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่ต้องการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

พลสันท์ โพธิ์ศรีทอง (2544: 5-7) กล่าวว่า ความเปลี่ยนแปลงทางการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องตระหนักนั้น ผู้นำ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องควรได้วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเพื่อจะได้เข้าใจและนำบทบาทของการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การจะเข้าใจบทบาทการศึกษาเพิ่มขึ้นนี้จำเป็นที่ทุกคนจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เพื่อจะได้จัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1. จากการศึกษาในระบบโรงเรียนไปสู่การศึกษาดนตรีชีวิต อย่างคาดหวังว่าจะต้องสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตนักเรียน
2. จากการสอนไปสู่การเรียนรู้ พัฒนาสมรรถภาพเพื่อนำไปสู่หลักสูตรที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
3. จากความพยายามที่จะให้เกิดความเสมอภาคไปสู่คุณภาพของการศึกษา จากการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดสำหรับคนที่เก่งที่สุดไปสู่การจัดการศึกษาที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน ความต้องการเร่งด่วน ก็คือ การปรับปรุงคุณภาพของการสอน และคุณภาพของครู
4. จากการเน้นที่ปัจจัยเรื่องเงินงบประมาณ และวัสดุครุภัณฑ์ไปสู่กระบวนการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งคุณภาพและปริมาณ
5. จากหลักสูตรความรู้เดี่ยวๆ ในแนวลึกไปสู่หลักสูตรแบบบูรณาการ และการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ
6. จากการประเมินผลปริมาณของการเรียนรู้ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียวไปสู่การประเมินผลทั้งคุณภาพและปริมาณของทุกมิติของผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ ค่านิยม และทางด้านร่างกาย
7. จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่ละบุคคลไปสู่การประเมินผลความสำเร็จของโรงเรียน หรือของระบบ

การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ดังกล่าว ทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนจากที่ว่าการศึกษาที่เป็นเครื่องมือในการผลิต ไปเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้าน และมีบุคลิกภาพดี และจากการพัฒนาการในส่วนของสติปัญญาของคนไปเป็นการพัฒนาเพื่อการเติมเต็มในทุกส่วนของความสามารถพิเศษ และศักยภาพที่อยู่ภายในทุกคน

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กรมวิชาการ. 2545: 6-8)

การจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักการ และทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
4. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย
5. การเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนทางกาย วาจา และจิตใจ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วิสัยทัศน์ 2544: 6) มีดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนโดยจัดทำโครงสร้างการสอน และแนวการสอน เพื่อจัดลำดับหัวข้อประสบการณ์ เช่น จากง่ายไปหายาก จากธรรมชาติไปสู่หลักการ
2. สิ่ง que เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสร้างความตระหนักในฐานะที่เป็นสมาชิกครอบครัว
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุก หลากหลาย แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม เข้าใจ และตอบสนองความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการสร้างค่านิยม เป็นต้น
5. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ด้วยวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อม การแนะแนว และจิตวิทยา การประเมินผล
6. การประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าการทดสอบทางวิชาการ
7. พัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยการสร้างหลักสูตรย่อยเสริมหลักสูตรแกนกลาง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เลือกที่เป็นความสนใจ ความต้องการของท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ทุกส่วนภาคร่วมมือกัน จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ได้สูงสุด

ด้านหลักสูตร

ธีรารัง บัวศรี (2542: 7) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลงประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

วารินทร์ สิ้นสูงสุต (2542: 12) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลงประสบการณ์ที่โรงเรียน จัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของการศึกษา

โครว์ และโครว์ (Crow; & Crow. 1980: 250) ได้กล่าวถึง หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

เซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor; & Alexander. 1981: 4) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนที่โรงเรียน พึงปรารถนาทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

แฮสส์ (Hass. 2000: 4) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกรอบของทฤษฎีและการวิจัยในอดีต และปัจจุบันเป็นพื้นฐานความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กับต้น หรือครูผู้สอนว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่จะไปจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้นว่าต้องใช้สื่อ หรืออุปกรณ์ช่วย หรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผล หรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเรียนการสอนนั้นตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะเรียนรู้อะไร และจะได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การที่การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน สิ่งนั้นก็คือ หลักสูตร (ธำรง บัวศรี. 2542: 9-11)

นิคม ชมพูหลง (2544: 280) ได้กล่าวถึง แนวคิดของหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรระดับชาติที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน โครงสร้างของเนื้อหาสาระ หรือสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวทางวัดผล และประเมินผลผู้เรียน และกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เป็นแกนกลางสำหรับจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาเอื้อต่อการจัดการศึกษาที่จัดโดยรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ธำรง บัวศรี (2542: 8-9) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์ และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบ และโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ได้มีทักษะและความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดีทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพ และประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ถวัลย์ มาศจรัส (2545: 22-23) สรุปไว้ว่า สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งหมด และประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐาน และรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปี หรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีชื่อเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของหลักสูตร ดังต่อไปนี้ (ธำรง บัวศรี. 2542: 175-207)

1. หลักสูตรรายวิชา เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาของรายวิชาแยกออกจากกัน โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกัน ไม่ว่าในด้านเนื้อหา หรือการสอน

2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา เป็นหลักรายวิชาแบบหนึ่งแต่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ ที่สอดคล้อง หรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน มาเชื่อมโยงแล้วจัดสอนในคราวเดียวกัน

3. หลักสูตรกว้างเป็นหลักสูตรรายวิชาอีกแบบหนึ่ง โดยเรียงลำดับเนื้อหาต่างๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันไว้ในหลักสูตร

4. หลักสูตรแกน เป็นหลักสูตรที่ต้องการสอนจุดหมายที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่นำเอาวิชาต่างๆ มาผสมผสานกันโดยใช้หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมปัจจุบัน ปัญหาของผู้เรียนมาผสมผสานกัน

5. หลักสูตรประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์ในรูปแบบการสอน

6. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเน้นความรู้หรือเนื้อหา แต่จะเน้นด้านทักษะ ความสามารถเจตคติ ค่านิยม

7. หลักสูตรกระบวนการ เป็นหลักสูตรที่เน้นวิธีการมากกว่ารูปแบบ อาจเป็นแบบรายวิชา หรือแบบที่ยืดปัญหาสังคมก็ได้ แต่จะเน้นกระบวนการการแก้ปัญหา การค้นคว้า เป็นต้น

8. หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรกว้างโดยนำเอาเนื้อหาวิชาต่างๆ มาหลอมรวมกัน ผสมผสานเข้าด้วยกัน

หลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา เป็นหลักสูตรเสริมที่ได้ออกแบบให้ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านภาษาอังกฤษตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีหลักการในการออกแบบ (ลำออง หิรัญบุรณะ; และคณะ. 2544: 118-119) ดังนี้

1. ภาษาเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็นในการแสวงหาความรู้ผ่านการฟังและการอ่าน ตลอดจนการสื่อสาร และเป็นหน้าที่ที่แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการคิดวิเคราะห์ขององค์ความรู้ที่มีผ่านทักษะพูดและเขียน

2. เป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการ ส่วนเนื้อหาทางภาษานั้น ให้ผู้สอนเปลี่ยนไปได้ตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น และระดับความสามารถของผู้เรียน

3. เป็นหลักสูตรที่ไม่อิงชั้นเรียน แต่สามารถรองรับระดับความสามารถของผู้เรียนทางด้านภาษา จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของหลักสูตรปกติ

4. เป็นหลักสูตรที่ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ไม่เน้นการแข่งขันระหว่างผู้เรียน แต่สอนให้แข่งกับตนเอง และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาให้ไปสู่ระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

5. เป็นหลักสูตรที่เน้นการสร้างความสุขระหว่างพัฒนาการทางสมอง (เก่ง) พัฒนาการทางจิตใจ (สุข) และพัฒนาการทางจริยธรรม (ดี)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน และครูจะต้องมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นอย่างดี และดำเนินการพัฒนาเพื่อให้สามารถนำหลักสูตรมาใช้ในการเรียนการสอนให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ด้านวิธีสอน

กึ่งแก้ว เขียมแฉล้ม (2542: 25) กล่าวว่า วิธีการสอนเป็นวิธีดำเนินการที่ผู้สอนนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติจากหลักสูตรไปสู่ผู้เรียน โดยอาศัยแผนการสอนเป็นแนวทางประกอบ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 72) กล่าวว่า การเลือกวิธีการสอนขึ้นอยู่กับการวางแผนการสอนของผู้สอนว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร วิธีการสอนนั้นในบทเรียนหนึ่ง หรือชั่วโมงสอน ชั่วโมงหนึ่ง อาจใช้วิธีการสอนหลายๆ แบบก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่จะสอนผู้สอนควรตั้งคำถามตนเองเสียก่อน ดังนี้

1. สอนทำไม ผู้สอนจะต้องทราบวัตถุประสงค์ของการสอนว่าจะสอนไปทำไมให้ผู้เรียนได้อะไรบ้าง เช่น ต้องการให้มีทักษะในการขายของในห้างสรรพสินค้าได้ เมื่อทราบวัตถุประสงค์แล้ว ผู้สอนก็จำเป็นต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ถ้าจะให้ความรู้เป็นพื้นฐาน ผู้สอนต้องวางแผนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระนั้นดังกล่าว

2. สอนใคร ผู้สอนควรรู้จักผู้เรียนว่ามีพื้นฐานอย่างไร อุปนิสัยใจคอ ธรรมชาติของผู้เรียน เพื่อพยายามจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสภาพของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนเป็นวัยรุ่นนั่งอยู่เฉยๆ ไม่ได้นาน ก็จะต้องจัดบรรยากาศของการเรียนให้มีการเคลื่อนไหวกันได้บ้าง จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม แข่งขันตอบปัญหา เล่นเกม ทำแบบฝึกหัด อ่านบทเรียนสำเร็จรูป หรือสรุปเขียน

3. สอนอะไร ผู้สอนจะต้องทราบว่า เนื้อหาสาระที่จะสอนนั้น ครอบคลุมหัวข้อใดบ้างกับหลักสูตรที่วางไว้หรือไม่ และผู้เรียนควรได้รับความรู้ความคิด หรือทักษะใด จากบทเรียนนั้นๆ ผู้สอนจะต้องพยายามศึกษาเนื้อหาสาระของรายวิชา พยายามจัดลำดับของสาระการสอนให้น่าสนใจ ไม่ยากเกินไป ไม่ง่ายเกินไป ได้ประโยชน์ และมีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน

4. สอนอย่างไร การเตรียมวิธีการสอนโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก จำเป็นต้องจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับรายวิชานั้นๆ ในบางกรณีจะต้องสอนแบบบรรยาย เช่น การให้ความรู้หลักหรือทฤษฎีสำคัญๆ แต่เนื้อหาสาระบางอย่างต้องใช้วิธีการฝึกความคิด และการตัดสินใจ ซึ่งน่าจะได้ใช้การอภิปราย หรือการเรียนรู้กลุ่มย่อยมากกว่าวิธีอื่น การเลือกวิธีการสอนนั้นหมายรวมถึงการคำนวณให้สอดคล้องกับบทเรียน ตลอดจนการเลือกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนที่เหมาะสม ชัดเจน และน่าสนใจอีกด้วย

5. สอนแล้วได้อะไร การเตรียมแผนที่จะประเมินผลว่าสอนไปแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะใด หรือทักษะตามที่อาจารย์สอนหรือไม่ วิธีการวัดผลอาจมีหลายวิธี ผู้สอนจึงควรเตรียมแผนที่จะคิดวิธีการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

อำนาจ เลิศชัยนติ (2542: 653-655) ได้กำหนดยุทธวิธีการสอนในชั้นเรียน 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการเรียนการสอน ตั้งแต่ต้นเทอมจนจบสิ้นเทอม และทำความเข้าใจกับนักเรียนนักศึกษา ในช่วงแรกที่เข้าชั้นเรียนครูอาจารย์ ควรกำหนดการวางแผนร่วมกันถึงการปฏิบัติภารกิจการเรียนการสอน เพื่อให้เข้าใจ และรับรู้ด้วยกันทั้งสองฝ่ายว่า จะเก็บคะแนนจากการสอบย่อยก็คะแนน สอบปลายภาคเรียนก็คะแนน มีงานอะไรบ้าง เช่น รายงานประเภทต่างๆ จะกำหนดการส่งงานกันอย่างไรดี สำหรับคนที่มีความจำเป็นจะมีวิธีการแก้ไขช่วยเหลือกันอย่างไรและนักเรียนนักศึกษาที่ไม่ได้มาในช่วงแรกนี้ ควรนำเทปบันทึกเสียงไว้คอยช่วยเหลือที่ช่วงแรกมักไม่ค่อยรับผิดชอบเข้าชั้นเรียน และก็จะเป็นคนเรียนแบบตามสบาย เป็นภาระแก่ผู้อื่นอยู่เป็นประจำ สำหรับพื้นฐานการเรียนในรายวิชาที่ครูอาจารย์กำลังดำเนินการเรียนการสอนอยู่นี้มีหรือไม่ ถ้ามีควรบอกให้นักเรียนนักศึกษาเตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมสรรพ

2. การสอนพื้นฐานการเรียนที่จำเป็น ความรู้พื้นฐานการเรียนที่จำเป็นสำหรับการเรียนรายวิชาที่ครูอาจารย์เป็นคนรับผิดชอบนั้นนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิชาการในรายวิชาตามหลักสูตร ถ้าไม่มีการทบทวนความรู้พื้นฐานก็จะเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถเรียนได้รู้เรื่อง เมื่อสอบก็จะได้คะแนน กลายเป็นว่าทั้งผู้สอน และนักเรียนไม่ได้ความทั้งสองฝ่าย ถ้ามีการทบทวนความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ก็จะเป็นผลทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องและก็พร้อมจะรับความรู้ใหม่ที่่จะเกิดขึ้นในอันดับต่อไป

3. ค่อยๆ สอน ค่อยๆ อธิบายความ แต่ละจุดเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนการนำเสนอความรู้ใหม่ที่ละก้าวแต่ละขั้น การสอนเร่งรีบร้อนจะเป็นเหตุทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ทัน ดังนั้น หลักการในข้อนี้จึงนับว่าเป็นหลักการที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้

4. พยายามยกตัวอย่างที่เหมาะสมประกอบให้มาก และบ่อยๆ ตัวอย่างนั้นต้องเป็นเรื่องที่เป็นวัตถุที่สามารถมองเห็น และเข้าใจได้ง่าย ตัวอย่างที่ยากซับซ้อน ไม่ต้องนำมาพูด เพราะจะเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่สามารถรับรู้ได้ อันจะเป็นการเสียเวลาเปล่า

5. ในขณะที่สอน ควรต้องใช้การสังเกตตรวจสอบท่าทีความรู้สึกของนักเรียนไปด้วย ชั้นนี้นับว่าเป็นวิชาครูที่สำคัญมาก ครูบางคนสอนโดยวิธีบรรยายแต่หันหน้าเข้ากระดาน ครูบางคนเอาแต่พูด นักเรียนคุยกัน ไม่สนใจ นักเรียนเล่นกันท้ายห้อง บางคนเข้าหยอกกัน เคี้ยวหมากฝรั่งไปด้วย ครูก็ยังไม่สนใจ สิ่งเหล่านี้เป็นดัชนีชี้ให้เห็นคุณภาพของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่ในการสอนแบบบรรยาย

6. พยายามจัดเวลาให้นักเรียนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การอุทิศตนโดยการเสียสละเวลาเป็นสิ่งที่มีความมากที่สุด จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าคุณครูมีความเมตตา กรุณาต่อเขา การอธิบายตัวอย่างที่ซับซ้อนสำหรับนักเรียนบางคนบางกลุ่ม จำเป็นต้องมาหาครูนอกชั้นเรียน ครูบางคนบอกว่า

เสียสละให้นักเรียนเป็นสิ่งดี แต่มีครูหลายคนไม่เสียสละเวลา หันกลับไปเอาใจผู้บริหารกลับได้ดีมีถมไป เช่นนี้จะว่าอย่างไร คำตอบก็คือ ถ้าสร้างระบบการประเมินผลให้ตั้งงามเกิดขึ้นแล้วจะเป็นผลทำให้ทุกๆ สิ่งๆ ทุกๆ อย่าง เริ่มดีขึ้นตามกันไปอย่างแน่นอน ซึ่งผู้เขียนมีความมั่นใจในวิธีการนี้

7. พยายามจัดเวลาให้มีการทบทวนของเก่าทุกครั้งที่เข้าสอน การทบทวนบทเรียนเดิมทุกครั้งนับว่าเป็นสิ่งมีคุณค่ามากที่สุด ทั้งนี้จะทำให้นักเรียนได้เรียนบทเรียนบทต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทบทวนบทเรียนบ่อยๆ

8. ควรจัดให้มีการสอบย่อยเป็นการวัดความรู้ในเนื้อหาที่ครูได้สอนไปเมื่อจบบท การจัดให้มีการสอบย่อยก่อนการสอนครั้งต่อไปเป็นสิ่งดี เพราะจะทำให้นักเรียนได้มีการตื่นตัว และพยายามนึกทบทวนความรู้อยู่เสมอ ส่วนการจัดเก็บคะแนนนั้นควรใช้เป็นแบบอิงเกณฑ์ และใช้เกณฑ์การแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องอันเกิดมาจากการไม่ทบทวนเรียนด้วยตนเอง

9. ควรจัดให้มีการสอนโดยส่วนรวม การจัดให้มีการทดสอบโดยส่วนรวมควรจัดตอนกลางเทอม และควรทำประมาณ 2-3 ครั้ง โดยการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นบทและตอนให้ได้ประมาณเท่าๆ กัน สำหรับคะแนนที่สอบได้ควรกำหนดหลักการในการให้เกรดนักเรียนให้มีความเป็นปรนัย ให้มากที่สุด

10. ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้เกรดให้มีความเป็นปรนัย การวางแผนการตัดเกรดกับการวางแผนการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน โดยปกติการกำหนดคะแนนเป็นสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์ ก็นับว่าได้รับความนิยมกันมากกว่าคะแนนที่-ปกติ ทั้งนี้ก็ด้วยปัญหาของการไม่มีข้อสอบฉบับมาตรฐานมาเป็นตัวเทียบคะแนนปกตินั่นเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีสอนเป็นการดำเนินการสอนของครู เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่หลายประการ แต่ละอย่างก็มีความต้องการที่ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น การกำหนดการจัดวิธีการสอนให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของนักเรียน และคุณลักษณะภายในตัวนักเรียนเอง

ด้านผู้สอน

ผู้สอนเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 24-26) ดังนี้

1. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และชุมชน
2. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ใ้บุคลากร องค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้ และมีทักษะแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

5. มีการทำวิจัยในชั้นเรียน

6. ประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนและประเมินจากการปฏิบัติงานจริง

7. ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอน เช่น สร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

บทบาทของครูในการสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อการจัดการศึกษา (ลำอาง หิรัญบุรณะ; และคณะ. 2544: 86-88) มีดังต่อไปนี้

1. บทบาทของครูในการสร้างความสนใจนักเรียน และช่วยนักเรียนแต่ละคนให้วิเคราะห์ว่าตนสนใจในเรื่องใด เรนซูลี ได้สร้างเครื่องมือ “วิเคราะห์ความสนใจ” เพื่อให้ครูใช้ในการช่วยนักเรียนวิเคราะห์ความสนใจที่แท้จริงของตน เครื่องมือนี้ประกอบด้วยสถานการณ์สมมติหลายๆ เรื่อง นักเรียนจะตอบคำถามปลายเปิดของแต่ละสถานการณ์จากคำตอบของนักเรียนในหลายๆ สถานการณ์ อาจวิเคราะห์และสรุปความสนใจที่แท้จริงของนักเรียน ในการใช้เครื่องมือนี้ ครูจะต้องแน่ใจว่านักเรียนคุ้นเคยกับเรื่องราวในสถานการณ์ ถ้าหากมีวัฒนธรรมที่ต่างไป ครูควรดัดแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับความคุ้นเคยของนักเรียน

2. ครูควรหาทางให้นักเรียนได้เห็นแนวคิดที่สร้างสรรค์ใหม่ๆ เช่น ในการเลือกหาวิทยากรท้องถิ่นที่จะมาพบนักเรียน ครูควรเลือกบุคคลในอาชีพ และวิชาที่เด็กไม่ค่อยรู้จัก หรือคุ้นเคย เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์กว้างขวาง นอกจากนี้วิทยากรที่เชิญมาพบนักเรียนควรเป็นบุคคลที่เต็มใจที่จะทำงานกับนักเรียน ซึ่งจะได้เป็นครูส่วนตัว ต่อนักเรียนในชั้นต่อไป เรนซูลีได้สร้างแบบสำรวจวิทยากรในท้องถิ่น ชื่อชุมชนปัญญาท้องถิ่น

3. ครูควรมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้เป็นห้องทดลอง ปฏิบัติการ ให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติการจริง ห้องทดลองนี้มีได้หมายถึงการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เท่านั้น ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ก็ฝึกทดลองจากการศึกษาสังเกตความรู้สึก ความคิด อารมณ์ ที่เรียกว่าเป็นบรรยากาศสิ่งแวดล้อมห้องทดลองนั้น หมายถึงว่านักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และสามารถสร้างผลงานใหม่ได้ ห้องทดลองนี้อาจจะเป็นที่ตลาด ตามสี่แยก ได้ต้นไม้ ห้องประชุม สภา จังหวัด ห้องสมุดประชาชน ห้องโสตทัศนศึกษา ฯลฯ

4. ครูควรให้นักเรียนมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าสืบสวน สอบสวนผลงานของนักเรียนมีความสามารถในการกำหนดหัวข้อขอบเขตของการศึกษา มีวิธีการตั้งสมมติฐานหลายๆ ทาง และการเก็บวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสนับสนุน หรือด้านสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ครูควรพยายามหาทางให้นักเรียนได้เสนอผลงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องจริงๆ เพราะนักเรียนควรเป็นผู้ผลิต หรือผู้สร้างความรู้ใหม่ ผู้ผลิตย่อมหวังผลที่จะให้ความรู้ ให้ความบันเทิง ให้ความคิดที่จะมีผลกระทบต่อการทำงาน ดังนั้น ครูควรเลือกหากกลุ่มบุคคลที่จะให้นักเรียนเสนอผลงานให้เหมาะสม เช่น ผลงานของนักเรียนบางคนอาจจะเหมาะที่จะเสนอต่อสมาคมนักประวัติศาสตร์ หรือผลงานบางอย่างอาจจะนำลงในนิตยสารซึ่งมีภาคผู้เยาว์ และครูควรจะต้องให้ความสนใจคุณภาพของผลงานของนักเรียนด้วย ครูต้องให้นักเรียนเข้าใจว่า การคิดศึกษาสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการเสนอผลงาน ควรจะต้องมีการทบทวน แก้ไข และปรับปรุงให้เรียบร้อยก่อนที่จะเสนอ

เงื่อนไขที่สำคัญก่อนการเรียนในบทเรียนที่จัดสร้างขึ้นมาเพื่อการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เงื่อนไขนี้ก็คือ ตัวครูจึงเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญในอันที่จะรับรู้ได้ว่า เขามีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวใหม่ให้ได้มาตรฐาน ดังนั้น คำถามแรกที่ตนเองจะต้องทราบก็คือว่า ครูต้องมีความรู้ที่จะต้องตอบให้ได้ว่า การเรียนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้นคืออะไร ครูต้องมีความสามารถในการที่จะประเมินผลว่านักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบนั้นมีความรู้ถึงขั้นนั้นหรือยัง (อานวย เลิศขยันดี. 2542: 258)

นิอร สุขสำราญ (2546: 8) กล่าวว่า การที่ผู้สอนจะสามารถดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุดที่ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องรู้ลักษณะสำคัญ ดังนี้ ต้องเข้าใจขั้นตอนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร รู้ความแตกต่างระหว่างขั้นตอนการสอนและลำดับการสอน รู้วิธีการใช้กิจกรรมในแต่ละขั้นตอน และสถานการณ์ตามขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน พร้อมทั้งเป้าหมายของการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน รู้ว่าจะจำผู้เรียนไปในทิศทางใด และยังต้องรู้จักเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อจะได้นำมาปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนให้แปลกใหม่ น่าสนใจสำหรับนักเรียน จึงจะสามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังได้ และเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้สอน คือ การรู้จักองค์ประกอบของหน่วยการสอน การจัดเนื้อหาตามลำดับของขั้นตอนการสอน เพื่อจะได้สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามที่หลักสูตรกำหนด

ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยมีทักษะในการจัดการ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการเตรียมการสอน คือ (นิอร สุขสำราญ. 2546: 20)

1. ตัดสินใจเลือกเนื้อหา
2. กำหนดจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน
3. ตัดสินใจเลือกวิธีสอน และเทคนิคการสอน
4. ประเมินก่อน และหลังการเรียน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผู้สอนต้องเป็นผู้รอบรู้ครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอน ขั้นตอนในการสอน สามารถแนะนำผู้เรียนได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน นำพานักเรียนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านการจัดการเรียนการสอน

สุนีย์ เกียรติมาพรศักดิ์ (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูจะต้องคำนึงเสมอว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็น การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลที่ มุ่งพัฒนาคน และชีวิต ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เปลี่ยน บรรยากาศการเรียนรู้ โดยการพาผู้เรียนไปเรียนนอกห้องเรียน เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากของจริงโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้อยู่แล้ว เช่น น้ำตก สวนสิ่งแวดล้อม สวนกล้วย สวนผัก กางมุ้ง สวนสมุนไพร ฯลฯ เป็นการฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ได้ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เรียนแบบร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อนช่วยเพื่อน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 9-10)

วนิดา วงษ์นิล (2546: 41) กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้ พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่ม สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับ กิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน

นิคม ชมพูหลง (2544: 288) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัด ให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ชมรมวิชาการ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่ม สาระการเรียนรู้

2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน

3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังอบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

ชูชาติ หงษ์ขาว (2543: 52-53) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการทำงานร่วมกันของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอน และผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยการทำกิจกรรม หรือให้มีการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน

2. หลักการสำคัญของการทำงาน คือ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความใกล้ชิดกัน ฝึกความเข้าใจ และสร้างความบรรยากาศประชาธิปไตยในสังคม

3. เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการค้นพบ

4. เปิดโอกาส และให้เป็นแนวทางที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ในการสอนแต่ละครั้ง ควรทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง ที่นอกเหนือไปจากถามตอบเท่านั้น

6. มีระบบแนะนำวิธีการประกอบกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้เอง

7. ควรมีสื่อการเรียนการสอนหลากหลายเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

8. กิจกรรมการวัดผล และประเมินผลบทเรียน อาจสอดแทรกระหว่างเนื้อหาแต่ละคน หรือประเมินหลังจากเรียนก็ได้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540) ได้เสนอหลักการที่ต้องคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหา

5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม
8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิด ความสามารถของผู้เรียน
9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
10. จัดกิจกรรมให้มีบรรยากาศที่รุ่มรื่น สนุกสนาน และเป็นกันเอง
11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

ธรรมชาติของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใ้ว่าจะเน้นที่สาระการเรียนรู้เพียงด้านเดียว สิ่งที่เราควรฝึกฝนควบคู่ไปด้วย คือ คุณลักษณะต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองมีความสามารถในการดำรงชีวิต จึงใคร่เสนอแนะทักษะที่จำเป็นต้องฝึกฝน (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช, 2544: 7) ดังนี้

1. การสังเกต สิ่งที่อยู่รอบตัว ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและต้นแบบ สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกต เป็นทักษะหนึ่งของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาเป็นองค์ความรู้
2. การบันทึก เป็นทักษะที่ควรฝึกฝนให้เป็นลักษณะนิสัย เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับมีความหลากหลาย บางอย่างเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสังเคราะห์ได้ บางอย่างอาจลืมน ลืมเด็ด พระเทพรัตนราชสุดาช สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นตัวอย่งที่ดีแก่ผู้เรียน และพสกนิกรชาวไทยในทักษะด้านนี้ ซึ่งพบได้ในภาพถ่ายจากสื่อมวลชนต่างๆ อยู่เสมอ
3. การพูด พูดในสิ่งที่เป็นสาระ พูดเพื่อสร้างสรรค์ พูดเพื่อแสดงความคิดเห็น พูดเพื่อซักถาม การพูดจึงเป็นทักษะที่ใช้เป็นสื่อกลางกับบุคคลอื่น ให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นทักษะอย่างหนึ่งของผู้เรียนที่ใช้แสวงหาความรู้ เป็นพฤติกรรมด้านหนึ่งของผู้เรียนที่ผู้สอนใช้ในการวัดผล การเรียนรู้
4. การฟัง โดยปกติแล้ววัฒนธรรมไทยมีผลต่อผู้เรียนให้เป็นผู้ฟังที่ดี แต่ทักษะทางด้านนี้ต้องการมากกว่าที่เป็นอยู่ทั่วไป กล่าวคือ ต้องฟังจับใจความ สรุปสาระสำคัญได้
5. การอ่าน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทั่วไปทุกระดับ ให้ทราบจุดประสงค์ของการอ่าน อ่านแล้วสรุปสาระสำคัญได้ นำประโยชน์ไปใช้สังเคราะห์ความรู้ พัฒนาตนเองได้
6. การเขียน ต้องใช้พยัญชนะไทย หลักภาษา สำนวนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เขียนได้คล่องแคล่ว สื่อความหมายให้บุคคลอื่นเข้าใจได้ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการเรียนรู้
7. การคิด ควรฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้คิด คิดกว้าง คิดรอบคอบ คิดหลากหลาย คิดลึกซึ้ง คิดอย่างมีเหตุมีผล คิดสร้างสรรค์ ฯลฯ การคิดจึงเป็นทักษะที่ต้องมีข้อมูลพื้นฐาน มีสิ่งเร้า มีการกระตุ้น และจุดประสงค์

8. การสืบค้น เป็นทักษะที่ใช้ในการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์ การศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากร กาค้นคว้าจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ในห้องสมุด การค้นคว้าจากสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่

9. การวิเคราะห์ ฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักการแยกแยะ แยกแยะ จำแนก สิ่งต่างๆ ให้เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล การเลือกข้อมูลไปใช้ ใช้ข้อมูลสำหรับการคิดการตัดสินใจ

10. การสังเคราะห์ ฝึกฝนให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเข้าด้วยกัน ทั้งในกลุ่ม และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการฝึกฝนเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนที่ต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และอนาคต

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และตัวผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมโดยทั่วถึงกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และฝึกทักษะอย่างแท้จริง

ด้านสื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2545: 4-5) ได้วางหลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างเหมาะสมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะมีลักษณะสรุปได้ดังนี้

1. เน้นสื่อและอุปกรณ์ เพื่อการค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเองทั้งของผู้เรียนและผู้สอน
2. ผู้เรียน และผู้สอนสามารถจัดทำ หรือพัฒนาสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ขึ้นเอง รวมทั้งนำสื่อ หรืออุปกรณ์ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้

3. รูปแบบของสื่อ และอุปกรณ์การเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องตลอดเวลา

วีระเวทย์ แพทย์ประเสริฐ (2544: 47) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีลักษณะพิเศษ ซึ่งสามารถทำให้เกิดประโยชน์ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความหมาย กล่าวคือ สื่อการเรียนการสอนจะเป็นที่สนใจ สามารถเพิ่มความเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถจดจำเหตุการณ์นั้นๆ ได้ก่อน

วนิดา วงษ์นิล (2546: 44-45) กล่าวว่า การจัดหา เลือกใช้ทำ และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์การสอน เป็นส่วนประกอบของหลักสูตรมีบทบาทสำคัญ คือ เป็นเครื่องมือของครู ที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรได้รวดเร็วและชัดเจนขึ้น สื่อ และอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิด ครูสามารถเลือกมาใช้ในการสอนแต่ละครั้งได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนจำเป็นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า

การใช้สื่อและอุปกรณ์เหล่านั้นคุ้มค่า และเวลาทำจะเสียไปหรือไม่ เพราะในสภาพของสังคมปัจจุบัน เด็กนักเรียนรู้อะไรต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมจนเกิดความรู้และความคิดได้เอง โดยไม่ต้องสอนมากมาย

จิตตชา นิลคำ (2542: 22-23) กล่าวว่า คุณสมบัติของสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญ ในการเลือกมาใช้ในการเรียนการสอน จึงควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ต้องได้ประโยชน์คุ้มค่ากับที่ได้ลงทุนจัดหา
2. ความประหยัด คือ ทำจากวัสดุราคาถูก และหาได้ง่ายตามท้องถิ่น
3. ต้องมีความประณีต เรียบร้อย สวยงาม น่าสนใจ ดูแล้วเข้าใจง่าย
4. ต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหลายบทเรียน และตรงตามจุดมุ่งหมายของ

บทเรียนนั้นๆ

5. ต้องให้ตรงกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอน
6. ต้องมีขนาด และจำนวนพอเหมาะกับจำนวนของผู้เรียน
7. ต้องเหมาะสมกับวัย ความต้องการ และระดับชั้นของผู้เรียน
8. ต้องคงทนถาวร ใช้ได้หลายๆ ครั้ง เก็บไว้ใช้ได้ยาวนาน คุ้มค่าของเงิน เวลา และ

แรงงาน

9. ผู้สอน และผู้เรียนควรวางแผนร่วมกัน และช่วยกันทำ

สถิต ศิริธรรมจักร (2541: 39-40) ได้จัดหมวดหมู่ของสื่อในรูปแบบการนำไปใช้ประจำไว้ ดังนี้

1. สื่อประเภทเครื่องมือ เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมก้าวหน้าทางวิศวกรรมไฟฟ้า และ อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง วิทยุ และโทรทัศน์ รวมทั้งแผ่นป้ายต่างๆ
2. สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เป็นผลผลิตมาจากวิทยาศาสตร์ เป็นวัสดุที่มีการ ผุผังสิ้นเปลือง ใ้ได้ง่าย เช่น แผนที่ แผนภูมิ แผนสถิติ ภาพโฆษณา รูปภาพ หุ่นจำลองของจริง

สื่อ หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูควรร่วมกันกับผู้เรียนจัดทำ สื่อการเรียนการสอน เพื่อการเรียนการสอน เพื่อใช้ประกอบการสอน และช่วยกันดูแลรักษา ซ่อมแซม ให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียน เช่น กลุ่มแม่บ้านใน โรงเรียนการบินมาแนะนำเรื่อง การทำตุ๊กตาจากแผ่นยางพารา การทำปลานิลแดดเดียว เป็นต้น และการบูรณาการกับกลุ่มวิชาอื่นๆ โดยการจัดทำแผนการสอนที่มีการบูรณาการวิธีการสอน และการวัดผล ประเมินผล (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 10)

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีคุณสมบัติเฉพาะที่สามารถ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างน่าสนใจ สื่อเหล่านี้จะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากหนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครู และแถบบันทึกเสียงประกอบ

บทเรียนแล้ว สื่อภาษาอังกฤษที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น หนังสือพิมพ์ แบบฟอร์มต่างๆ จดหมาย แผ่นภาพ ป้ายโฆษณา และอื่นๆ นอกจากนี้สื่อของจริงที่พบเห็นรอบๆ ตัว ทั้งในและนอกห้องเรียน ก็สามารถนำมาใช้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ หากโรงเรียนมีความพร้อม ก็อาจพิจารณาใช้สื่อที่เป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษา วิดีทัศน์ ศูนย์การเรียนรู้ ด้วยตนเอง สื่อทางไกล และอื่นๆ เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา ได้รวดเร็วขึ้น อุปกรณ์ และสื่อดังกล่าว ผู้สอนสามารถเลือกใช้ หรือสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเรียนการสอน สภาพห้องเรียน ระดับ และพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียน โดยจะต้องแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับสื่อ และพิจารณาเลือกใช้สื่อจนสามารถนำสื่อ แต่ละชนิดมาประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลประโยชน์สูงสุด

ด้านการวัดผล และประเมินผล

โคเฮน (Cohen. 1992: 78) อธิบายว่า การวัดผลเป็นการกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ ให้แก่คุณลักษณะของสิ่งที่เราต้องการวัดภายใต้เกณฑ์ที่แน่นอน

โพพแฮม (Popham. 1993: 9) กล่าวถึงเรื่องการวัด เมื่อก่อนนักศึกษาหลายคนได้ใช้คำว่า การวัดผล กับการประเมินผลสับสนกัน ที่แท้จริงแล้วการวัดผลทางการศึกษาเป็นการกระทำในการ กำหนดปริมาณให้เข้ากับคุณลักษณะของบุคคลที่ต้องการวัด ดังนั้น การวัดผลจึงเป็นพื้นฐานของการ ตีราคา ส่วนการประเมินผลทางการศึกษา คือ คุณภาพจากการตีราคาสิ่งที่ต้องการวัดนั่นเอง

อานวย เลิศขยันดี (2542: 7) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ได้มาตรฐานที่ ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่วัด ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ ซึ่งก็คือ จำนวนเลข เช่น การชั่งของด้วยตาชั่ง การวัดความร้อนด้วยเทอร์โมมิเตอร์ การวัดความกว้าง ยาว สูง ด้วยไม้เมตร การวัดความเร็วในการวิ่งของนักกรีฑา ฯลฯ นอกจากการวัดทางกายภาพ ดังกล่าว มานี้ ก็ยังพบว่าการวัดทางด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยา เช่น การสร้างแบบทดสอบของครู อาจารย์ ทั้งหลาย แบบทดสอบจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือวัดผลทางด้านความรู้ ความคิด หรืออาจกล่าวได้ว่า แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเครื่องมือวัดความถนัดทางการเรียน นั่นเอง การวัดทางกายภาพนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การวัดทางวิทยาศาสตร์ ส่วนมากจะเน้นรูปธรรม สิ่งที่จะวัดมีค่าแน่นอน มีค่าความเที่ยงตรงสูงมาก การวัดทางด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยาเป็นการวัด เกี่ยวกับนามธรรม ซึ่งผลจากการวัดมักพิสูจน์ได้ว่า มีค่าความเที่ยงตรงที่ต่ำกว่าการวัดทางด้าน วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก เครื่องมือที่ใช้วัดในการวัดนั้น ผู้สร้างมักสร้างได้ยาก เพราะ ความซับซ้อนของสิ่งที่วัดนั้นเป็นแบบนามธรรม การให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการของสิ่งที่วัด มักไม่ค่อย ชัดเจน อันเป็นสาเหตุทำให้การสร้างเครื่องมือวัดผลทำได้ค่อนข้างยากลำบากในที่สุดก็ทำให้ผลจาก การวัดนั้น มักมีค่าความเที่ยงตรงที่ต่ำกว่าการวัดทางด้านกายภาพ

สรุปได้ว่า การวัดผล และประเมินผล เป็นข้อมูลที่มีเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อนำไปพัฒนางานจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษา

การเรียนภาษาที่สองในโลกปัจจุบันนับว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่พบเห็นได้ทั่วไป เมื่อมนุษย์ในยุคนี้มีการเดินทางไปยังต่างแดน มีการอพยพย้ายถิ่น และมีการสื่อสารกับคนต่างชาติ ต่างภาษา มากขึ้น การเรียนภาษาที่สองหรือการเรียนภาษาต่างประเทศจึงมีความจำเป็น ซึ่งการเรียนดังกล่าวนอกจากจะมีประโยชน์ในการที่จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจคนต่างชาติต่างวัฒนธรรม มีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศแล้ว ยังทำให้มีโอกาสได้ทำงานมีรายได้สูงอีกด้วย นอกจากนั้นการเรียนรู้อาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศยังเป็นการช่วยพัฒนาสมอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนนั้นมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงขึ้นอีกด้วย (Cloud; et al. 2000: 3-4)

แนวคิดและการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารการศึกษาระบบสองภาษา สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ริเริ่มโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล สามารถดำรงตนอยู่กับวัฒนธรรมไทยและศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โรงเรียนสองภาษาที่ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ และใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหาร โครงการโรงเรียนสองภาษาได้ย้ายมาสังกัดสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความพร้อมจำนวน 12 สาย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ในโครงการโรงเรียนสองภาษา ผู้แทนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อประเมินโรงเรียนเข้าร่วมโครงการตามสายที่รับผิดชอบ

คณะกรรมการประเมินความพร้อมของโรงเรียนออกประเมินโรงเรียนที่ร่วมกันประชุมสรุปผลการประเมินความพร้อมของโรงเรียน และรายงานต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นทำการแจ้งผลการประเมินโรงเรียนที่สามารถดำเนินการโครงการโรงเรียนสองภาษาได้ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบบความหมายของโรงเรียนสองภาษา

การจัดการศึกษาแบบสองภาษา หมายถึง การใช้ภาษาสองภาษาในการสื่อสารหรือจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งได้มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้มานานกว่า 200 ปี โดยใช้ภาษาควบคู่ไปกับภาษาอื่น ในสหรัฐอเมริกาได้จัดให้มีโปรแกรมการศึกษาแบบสองภาษาขึ้นให้กับนักเรียนที่มีความจำกัดในการใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ (National Association for Bilingual Education. 2001)

คณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2541: 1) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนสองภาษา ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้ว่า เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน

สรุปจากความหมายของคำว่า โรงเรียนสองภาษาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนสองภาษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะทางภาษาของผู้เรียนและในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัดสามารถทำได้ 2 แบบ คือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) มีความแตกต่างกัน คือ EP จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ส่วน MEP สอนได้ไม่เกิน 50% ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์ (สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. 2548: 1)

แนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสองภาษา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 42 ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพทางวิชาการ และมาตรา 43 กำหนดว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ในทำนองเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 8(2) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 9(5) (6) กำหนดให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการและสถาบันสังคมอื่น นอกจากนี้ มาตรา 10 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า

ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ส่วนมาตรา 24(4) ให้เน้นทักษะด้านภาษา อีกประการหนึ่ง ได้มีคำสั่งกรมวิชาการที่วท 1065/2544 ลว.9 ต.ค 2544 เรื่องให้ใช้นโยบายหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ มีสาระสำคัญ คือ ให้ถือว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษาโดยให้จัดได้เป็นบางวิชา และต้องเอื้อประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอนของระบบที่ใช้ภาษา อีกทั้งคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ซึ่งหน่วยงานสังกัดตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้จ่ายได้

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานโครงการสอนภาษา มี 7 ประการ ดังนี้

1. สถานศึกษาที่มีความพร้อม และประสงค์จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องเสนอให้พิจารณาตามลำดับชั้น จนกว่าจะได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการจึงจะเปิดการสอนได้

2. สถานศึกษาที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแล้ว ต้องดำเนินการภายใน 2 ปี หากไม่ได้ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนดให้ถือว่าโครงการนี้สิ้นสุด และกรณีที่ได้ดำเนินการแล้วหากประสงค์จะหยุดดำเนินการ ต้องแจ้งหน่วยงานต้นสังกัด และผู้ปกครองนักเรียนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 ปี โดยต้องคำนึงถึงการจบตัวประโยชน์ของนักเรียนชั้นสุดท้ายที่รับเข้าเรียนด้วย

3. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน ทั้งกลุ่มที่สอนเป็นภาษาไทยและกลุ่มที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีการวางแผนการพัฒนาครูภาษาอังกฤษ สำหรับกลุ่มที่จัดสอนภาษาไทยให้สามารถสอนภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ได้เหมือนเจ้าของภาษา

4. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องจัดให้มีกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงาน โดยเน้นคุณภาพของผู้เรียนทั้งคุณลักษณะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง

5. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ สามารถเปิดสอนได้ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

5.1 ระดับก่อนปฐมวัย จัดการเรียนการสอนได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของเวลาที่จัดกิจกรรม

5.2 ระดับประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนได้เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาของศาสตร์นั้นควบคู่กับภาษาอังกฤษ

5.3 ระดับมัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย

5.4 เวลาที่ใช้จัดการเรียนการสอน สอนโดยใช้วิชาภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ซึ่ง English Program (EP) ใช้เวลาเรียน 15 ชั่วโมง/สัปดาห์ ขึ้นไป (ไม่น้อยกว่า 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้) ส่วน Mini English Program (MEP) ใช้เวลาเรียน 8-14 ชั่วโมง (ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้)

6. ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษาที่เป็นชาวต่างประเทศต้องออกเสียงตามภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเบื้องต้นได้อย่างจัดให้ครูไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดเวลา

7. การคัดเลือกการจัดการเกี่ยวกับครูผู้สอน มีดังนี้

7.1 จบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และต้องมีหลักฐานการศึกษาในสาขาวิชา ที่สอนหรือเกี่ยวข้อง

7.2 ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งการ ฟัง การพูด การอ่าน การเขียนในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษา และได้คะแนนสอบ TOEFL ไม่น้อย กว่า 550 หรือ IELTS ไม่น้อยกว่า 5.5

7.3 ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความเข้าใจเด็กและวิธีการเรียนการสอนโดยมี หลักฐานการศึกษาการสอน ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยการเรียนรู้

7.4 ครูผู้สอนชาวต่างประเทศต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของไทย ภาษา และวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 15 ชั่วโมง และครูสอนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการพัฒนาโดยได้รับการ ฝึกอบรม ศึกษาดูงานในประเทศ หรือต่างประเทศอย่างน้อย 3 ปี/ครั้ง

7.5 สถานศึกษาต้องจัดให้ครูผู้สอนทุกคน ทั้งที่จัดการเรียนการสอนเป็น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ในการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

7.6 จัดให้ผู้สอนทำสัญญาปฏิบัติงานให้ครบ 1 ปีการศึกษา เป็นอย่างน้อย และมี พlichtงโทษที่เข้มงวดหากละเมิดสัญญา

8. การรับนักเรียน

8.1 รับนักเรียนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

8.2 สถานศึกษาสามารถกำหนดเงื่อนไขความสามารถของผู้เรียนได้ตามความ เห็นชอบของหน่วยงานต้นสังกัด

8.3 ให้ศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ได้เข้าเรียนโดยไม่เสียค่าเล่าเรียนเพิ่มอย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนในโครงการ

9. การจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้อง ดังนี้

9.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ไม่เกินห้องละ 25 คน

9.2 ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายไม่เกินห้องละ 30 คน

10. การเก็บค่าเล่าเรียนและการตั้งกองทุน

การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมอื่นในสถานศึกษา เอกชน และค่าใช้จ่ายในส่วนที่เพิ่มจากการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย ในสถานศึกษาของรัฐกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดในสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดในอัตราที่เหมาะสม

สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษา ต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการ และมีความสามารถผ่านเกณฑ์ได้เข้าเรียนในโครงการอย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนแต่ละปีและเพื่อใช้ดอกผลจากกองทุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนในโครงการกับนักเรียนภาษาไทย

11. การจัดการทรัพยากร และกิจกรรมของสถานศึกษา

11.1 สถานศึกษาที่จัดการนักเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้องบริหารจัดการบุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการ และสถานที่ต่างๆ ให้ครูและทุกคนที่ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาของรัฐซึ่งใช้งบประมาณของรัฐต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

11.2 สถานศึกษาที่จัดโครงการโรงเรียนสองภาษา จะต้องจัดให้นักเรียนภาคปกติจะต้องจัดให้นักเรียนภาคปกติและนักเรียนในโครงการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมของโรงเรียน/ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

12. การจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามโครงการในโรงเรียนสองภาษา ต้องดำเนินการ ดังนี้

12.1 หลักสูตรที่ใช้ต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการเป็นแกน โดยจัดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับการสอนที่ใช้ภาษา

อังกฤษเป็นสื่อในวิชาต่างๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด และต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12.2 การจัดการเรียนการสอน ต้องจัดให้บริบทของความเป็นไทย ผสมผสานความเป็นสากลโดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติและความเป็นไทย โดยอาจจะจัดให้มีการสอนเสริมอย่างเป็นระบบตามความต้องการของผู้เรียน

12.3 การจัดการเรียนการสอนทุกวิชา โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

12.4 สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ได้ทุกระดับ คือ ระดับปฐมวัยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา หากต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ความพร้อม ความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงศักยภาพตามวัย

12.5 โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษสามารถจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ว่าด้วยเรื่องของประเทศไทย วัฒนธรรม และกฎหมายไทย ให้สอนเป็นภาษาไทย ส่วนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด/บำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมอิสระ และวิชาพระพุทธศาสนา อาจสอนเป็นภาษาอังกฤษ และ/หรือ ภาษาไทย

12.6 ระดับชั้นที่เปิดสอน สถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญในปีการศึกษาแรกที่เริ่มดำเนินการ ให้เปิดสอนชั้นต้นของแต่ละระดับ (ประถมศึกษาปีที่ 1/มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ/หรือ มัธยมศึกษาปีที่ 4 และเปิดสอนเพิ่มปีละชั้น ตามลำดับ

12.7 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ การสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและสรุปเป็นองค์รวมความรู้ได้

12.8 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาต้องกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียน เช่น จัดค่ายภาษาอังกฤษ จัดค่ายคอมพิวเตอร์ การจัดทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

12.9 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ อย่างน้อย 15 ชั่วโมง/สัปดาห์ และไม่ต่ำกว่า 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอน English Program (EP)

12.10 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ อย่างน้อย 8-14 ชั่วโมง/สัปดาห์ และไม่น้อยกว่า 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอน Mini English Program (MEP)

13. สื่อการเรียนการสอน

13.1 สถานศึกษาต้องจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ครูทุกคนได้ศึกษา

13.2 สถานศึกษาที่ต้องจัดให้มีหนังสือเรียนที่เป็นภาษาไทยครบถ้วนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอย่างน้อย 10 ชุด ไว้ในห้องสมุด ในกรณีที่สถานศึกษาจัดทำหนังสือเรียนขึ้นใช้เองและมีการบังคับซื้อหนังสือเรียนนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน

13.3 สถานศึกษาต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัดหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษให้ครบทุกวิชาในจำนวนที่เหมาะสม และสอดคล้องกัน เนื้อหาของหลักสูตร โดยระบุรายการจำนวนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่จะจัดไว้ในห้องสมุดและที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน

13.4 สถานศึกษาต้องจัดให้มีสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์การเรียน การสอนในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้อย่างครบถ้วนและเพียงพอ ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยสอน สื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ และสื่อในลักษณะ ICT ทางภาษาอังกฤษกับผู้ใช้เรียน

13.5 สถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลายและเพียงพอ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมถึงการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษและควรจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เป็นสัดส่วน โดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

14. การวัดผลและประเมินผล

14.1 สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดผลและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องวัดผลประเมินผลเป็นภาษาอังกฤษทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสถานศึกษาควรประเมินความสามารถใช้ภาษาอังกฤษทุกทักษะของนักเรียนเป็นระยะๆ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า และเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนและให้ความสำคัญกับการประเมินคุณธรรม ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการและข้อกำหนดของหลักสูตร

14.2 สถานศึกษาต้องดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรณีเปิดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ต้องประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แล้วจัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนของนักเรียนตามแบบที่กรมวิชาการกำหนดเป็นภาษาอังกฤษ

14.3 การขอรับรองคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดทำการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้

14.4 การวัดสัมฤทธิ์ใช้ภาษาอังกฤษ สถานศึกษาควรทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบ การเรียนของนักเรียนในทุกระดับชั้นปี และควรที่จะได้รับการประเมินความสามารถด้านภาษาอังกฤษ TOEFL หรือ TOEIC หรือจากสถาบันอื่นที่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนด ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้จัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ

บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษา

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน (ประธานกรรมการผู้อำนวยการโครงการ) มีบทบาท คือ บริหาร โครงการตามนโยบายและแผนการดำเนินงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของ ฝ่ายต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ วินิจฉัยแก้ปัญหา สั่งการ ตาม อำนาจที่ได้รับมอบหมาย

2. สมาคมผู้ปกครองและครู และคณะกรรมการที่ปรึกษา มีบทบาท คือ ให้คำปรึกษา ในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือครูวิชาการโรงเรียน (ประธานกรรมการดำเนินงาน โครงการ) มีบทบาท คือ ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานให้ เป็นไปตามนโยบาย เป็นที่ปรึกษาของคณะทำงานทุกฝ่าย จัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการ ปฏิบัติงาน และนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจน พิจารณาสเนอความดีความชอบของผู้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ โรงเรียน

4. ฝ่ายธุรการ ดำเนินด้านเอกสารต่างๆ ในงานสารบรรณ งานพัสดุ และงานการเงิน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ติดต่อประสานงานด้านเอกสารวิชา การขออนุญาตทำงาน ของครูผู้สอนชาวต่างชาติ ดูแลความเรียบร้อยของสำนักงานโครงการ หอเรียนและห้องปฏิบัติการ ต่างๆ นำเสนอข้อมูลต่างๆ และรายงานต่อประธานกรรมการผู้อำนวยการโครงการอำนวยความสะดวก แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายของโครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้บริการประสานงานด้านข้อมูล อุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นแก่นักเรียน ครู ชาวไทย และชาวต่างชาติต้อนรับผู้ที่มาติดต่อ ทั้งจากภายใน และภายนอกโรงเรียน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง ด้วยงบประมาณตามแผนงาน ให้เป็นไปตามระเบียบและ รวดเร็ว ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

5. ฝ่ายวิชาการ นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านวิชาการ ดูแล กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดครูผู้สอนการจัดตารางสอน จัดหาตำรา/สื่อ/นวัตกรรม หนังสือประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านวิชาการ ประสานบุคลากรในหมวดวิชาและครูนิเทศ เพื่อ อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนชาวต่างประเทศในด้านเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสอนซ่อมเสริมและติดตามผลการเรียนของนักเรียนให้อยู่เกณฑ์มาตรฐาน ประสานให้ครูชาว ต่างประเทศ ให้ความรู้ด้านการสอน ให้ความรู้ภาษาอังกฤษแก่ ครู-อาจารย์และบุคลากรอื่นตามสมควร เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการแก่ครูสอนชาวต่างชาติ

6. ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงาม จัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนนักเรียนปกติ จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ในความเป็นไทย ติดตามประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ในการควบคุม ดูแล ป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับ มอบหมาย

7. ฝ่ายแผนงาน/ประสานงาน ประสานงาน การจัดทำแผนงาน โครงการ ให้สอดคล้อง กับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโครงการโรงเรียนสองภาษา ดูแล ติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการ การจัดทำเครื่องมือประเมินผลโครงการ และดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการ วิเคราะห์ สรุปผล และจัดทำสารสนเทศเผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรและดำเนินการตามแผน ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

8. ฝ่ายประสานงานชุมชน ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ผลงาน กิจกรรมของโครงการสู่ชุมชน ในทุกรูปแบบ ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อดำเนินกิจกรรมของโครงการปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่รับมอบหมาย

9. ฝ่ายอาคารสถานที่ ประสานงานกับฝ่ายบริหารโรงเรียน ในการจัดเตรียมอาคาร สถานที่ พร้อมดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ดูแล ติดตาม การปฏิบัติงานของนักการภารโรง/ลูกจ้าง ให้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับ มอบหมาย

10. ฝ่ายเลขานุการ รับเอกสาร หลักสาร และลงทะเบียนนักเรียนเข้าใหม่ ดูแล กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประสานงาน และอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรทุกฝ่ายเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน ให้การต้อนรับและให้บริการแก่ผู้เข้าประชุม และศึกษาดูงาน ประสานงาน ในการจัดหา/จัดจ้าง ครูผู้สอนชาวต่างประเทศ พร้อมทั้งทำสัญญาจ้างและต่อสัญญาจ้าง จัดกิจกรรม

เสริมสร้างทักษะทางวิชาการ เช่น การจัดค่าย การจัดทัศนศึกษา การประกวด การแข่งขัน ฯลฯ ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

แนวคิดการบริหารโรงเรียนสองภาษาต่างประเทศ

ข้อมูลจากหนังสือ Bilingual Education: Compensatory to Quality Schooling นักเรียนต่างชาติที่อพยพมาอยู่ในสหรัฐอเมริกาที่เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระบบสองภาษาไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีเท่ากับนักเรียนอเมริกันโดยให้ความคิดเห็นว่านักเรียนศึกษา ครูผู้สอนผู้บริหาร ควรต้องปลดตัวเองออกจากพันธนาการทางความคิดในด้านปัจจัยต่างๆ รอบตัวนักเรียน เช่น ด้านครอบครัวที่มีผลต่อการพัฒนาภาษาอังกฤษเนื่องจากนักเรียนยังคงใช้ภาษาดั้งเดิมในการสนทนา ระหว่างสมาชิกในครอบครัวปัจจัยในด้านของสภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจของนักเรียน

โรงเรียนสองภาษาในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในอดีต ครอบครัวที่มีฐานะในลาตินอเมริกา มักส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบสองภาษาด้วยเหตุผลที่เชื่อว่าการศึกษาในระบบสองภาษาจะสามารถทำให้บุตรหลานของตนเองมีความรู้ความสามารถด้านภาษามากกว่าหนึ่งภาษา และสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ทั้งด้านการงานอาชีพและในด้านของสังคม แต่ทว่าในสหรัฐอเมริกา การเรียนในระบบสองภาษานั้นมุ่งเน้นไปที่เด็กที่มาจากครอบครัวที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ตัวอย่างเช่น ครอบครัวที่อพยพมาจากประเทศอื่นแล้วมาอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาจนได้รับสิทธิของการเป็นพลเมืองเด็กเหล่านี้มักจะเป็นเด็กที่มีความด้อยในสังคมเนื่องจากไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เหมือนนักเรียนส่วนใหญ่ การศึกษาในระบบสองภาษาในสหรัฐอเมริกาจึงมุ่งเน้นไปเพื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้ที่มีความจำเป็นต้องเรียนร่วมกับนักเรียนพูดภาษาอังกฤษ โดยพยายามทำให้นักเรียนเหล่านี้ได้รับความรู้เช่นเดียวกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่สามารถเขียน อ่าน ฟัง เข้าใจในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ผู้คนมักมีความเข้าใจความคลาดเคลื่อนในหลักของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงที่มุ่งเน้นพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียนเป็นหลัก แต่การจัดการศึกษาในระบบสองภาษานั้นมุ่งไปที่การทำให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษให้ได้โดยเร็วเท่าที่จะทำได้ เพราะการรู้ภาษาอังกฤษอย่างแตกฉานนั้น จะทำให้นักเรียนได้มาซึ่งความรู้จากการเรียนการสอนได้นั่นเอง ดังนั้น การเรียนการสอนโดยยึดแนวความคิดดังกล่าวจะทำให้ครู การออกแบบหลักสูตรการประเมินผลสมฤทธิ์ทางการเรียนจะมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพของใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนในระบบเป็นหลักสำคัญ ซึ่งแท้จริงแล้วเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้นมุ่งเน้นการให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพในตัวตนนักเรียนให้ได้สูงสุด โดยการพัฒนาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในระบบสองภาษาในบริบทของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไรมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริงของการจัด

การศึกษาที่คำนึงถึงการพัฒนาความรู้ทุกด้านให้แก่ผู้เรียน มิใช่เพียงแต่ต้องการพัฒนาเพียงเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ โดย (Brisk. 1998) ได้เขียนไว้ในหนังสือว่า การจัดการเรียนการสอนในระบบสองภาษาอย่างมีคุณภาพนั้น ต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาด้านวิชาการทุกด้านมีการกำหนดวิธีการในการสอนที่ทำให้ได้มาซึ่งความรู้ทุกด้านมิใช่เพียงแต่ความสามารถ ในหลายๆ ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษภาษาราชการทั้งที่ประเทศเหล่านั้นมีภาษาพื้นเมืองของตนอยู่แล้ว เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ประชาชนสามารถติดต่อกันโดยใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เนื่องจากการเรียนการสอนไม่ได้เกินแต่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสภาพการณ์จริงนอกห้องเรียนได้เกือบทุกโอกาสเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง นับว่าบรรลุวัตถุประสงค์ (พุทธรักษ์จินดาโรจน์. 2546)

เห็นได้ว่า โรงเรียนสองภาษาในต่างประเทศโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทยมีความแตกต่างกันในด้านจุดมุ่งหมาย คือ โรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย จะใช้ภาษาที่สอง คือ ภาษาพื้นเมืองควบคู่กับภาษาหลักซึ่งเป็นภาษาสากล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนที่เป็นชนเผ่ากลุ่มน้อยได้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาได้เข้าใจยิ่ง ส่วนโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลเป็นภาษาที่สองควบคู่กับภาษาไทยที่เป็นภาษาหลักของประเทศ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาสากลให้ภาษาสากลให้ดีพอกันกับภาษาหลักของประเทศ พร้อมกับการเรียนวิชาความรู้ด้านต่างๆ ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความพยายามในกาทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาเพิ่มขึ้น

โรงเรียนสองภาษาในประเทศจีน

สาเหตุที่ทำให้ประเทศจีนหันมาให้ความสนใจในเรื่องการเรียนแบบสองภาษาว่า เนื่องจากการที่จีนได้เข้าเป็นประเทศสมาชิกในองค์การค้าโลก (WTO: The World Trade Organization) และการที่ปักกิ่งจะได้เป็นเจ้าภาพในการจัดการกีฬาโอลิมปิกเกมส์ในปี 2008 ได้กระตุ้นให้คนจีนมาสนใจภาษาอังกฤษมากขึ้น

1. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนสองภาษาที่จัดการเรียนการสอนโดยเอกชน โดยทั่วไปใช้หลักสูตรของประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา

2. เกณฑ์การคัดเลือกครู

ครูต่างชาติที่จะทำการสอนได้ต้องได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการของจีน โดยครูจะต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อยมีประสบการณ์ในการสอนพร้อมจดหมายรับรองและต้องไม่ได้ถือวีซ่าประเทศท่องเที่ยวหรือนักเรียน

โรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย

โรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย รายละเอียด มีดังนี้

1. เป้าหมาย

นักเรียนสามารถแสดงออกโดยการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาสเปนได้อย่างถูกต้อง และตระหนักถึงวัฒนธรรมของทั้งสองชาติ

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียน

- 2.1 เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาภายใต้การบริหารงานของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2.2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตที่มีรายได้ต่ำ
- 2.3 เป็นโรงเรียนที่ครูและผู้ปกครองตกลงที่จะให้ความร่วมมือกับโปรแกรมนี้

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียน

- 3.1 รายได้ของครอบครัวนักเรียน
- 3.2 บ้านของนักเรียนอยู่ใกล้โรงเรียน
- 3.3 การมีญาติพี่น้องศึกษาอยู่ในโรงเรียนนั้นๆ

4. เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกครู

4.1 การสัมภาษณ์จากกระทรวงศึกษาธิการ และบริติช เคานซิล ในประเทศอังกฤษและประเทศไทย

- 4.2 เป็นครูที่มีคุณสมบัติครบตามระบบการศึกษาของอังกฤษ
- 4.3 การศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาการศึกษา (ระดับประถมศึกษาและปฐมวัย)
- 4.4 ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่
- 4.5 มีประสบการณ์ในการสอนเด็กระดับประถมศึกษาและปฐมวัย
- 4.6 มีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมสเปน

5. หลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นการบูรณาการระหว่างหลักสูตรระดับประถมศึกษาและระดับปฐมวัยของประเทศอังกฤษ และสเปน โดยการทำการสอนเป็นภาษาอังกฤษประมาณ 35 เปอร์เซ็นต์ ในวิชาดนตรี ศิลปะศึกษา พลศึกษา วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยอีก 65 เปอร์เซ็นต์ ทำการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาสเปน

จากรายละเอียดของโรงเรียนสองภาษาในต่างประเทศดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ทราบว่าโรงเรียนสองภาษาในแต่ละประเทศมีรายละเอียดของโรงเรียนที่ต่างกัน ทั้งในด้านหลักสูตร เกณฑ์ในการคัดเลือกเด็ก แต่อย่างไรก็ตามทุกโรงเรียนก็มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการพัฒนานักเรียน

โดยเน้นในด้านการใช้ภาษาอังกฤษ และทุกโรงเรียนสองภาษาในโลกต่างก็ประสบปัญหาและอุปสรรคที่ใกล้เคียงกัน

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสองภาษา ได้รับการสนับสนุนและยืนยันจากผลการวิจัยว่าการบริหารโรงเรียนสองภาษาจะส่งผลถึงความสำเร็จในการบริการงานซึ่งมีอุปสรรคต่างๆ เป็นตัวบ่งชี้ของรูปแบบในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและสภาพการในปัจจุบันที่ให้สถานศึกษาปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้เป็นโรงเรียนสองภาษาที่ดี มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้และพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศชาติให้ความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป ซึ่งการบริหารโรงเรียนสองภาษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยหลักการแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการดำเนินงาน ต้องอาศัยความมุ่งมั่นของผู้บริหารบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา นั้น ผู้วิจัยนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

อภิญา กังสนารักษ์ (2544) วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา 3 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านการแบ่งปันอิทธิพลผู้บริหารระดับคณะต้องเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในความสำเร็จของงาน ได้รับการยอมรับนับถือมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบมีความก้าวหน้า มีความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับมีความมั่นคงในการทำงาน มีความพึงพอใจกับสภาพการทำงานเพื่อนร่วมงานและนโยบายการบริหาร 2) องค์ประกอบด้านการแบ่งปันข้อมูลภายในคณะต้องมีระบบสารสนเทศในการบริหารตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลตลอดจนมีลักษณะและประเภทของข้อมูลที่ผู้บริหารระดับคณะให้กับบุคลากรในคณะ 3) องค์ประกอบด้านการแบ่งปันอำนาจผู้บริหารระดับคณะควรมีพฤติกรรมแบบมุ่งคน และมีภูมิลำเนาอายุ การศึกษา ประสบการณ์การสอน ประสบการณ์บริหารและตำแหน่งวิชาการ

ไพฑูรย์ ภูมิซอ (2546) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปฏิบัติการมากทั้ง 5 ด้าน โดยที่ด้านการยึดมั่นผูกพันกับโรงเรียน อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจ

ในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานและด้านการไว้วางใจกัน ตามลำดับ 2) ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีสิทธิตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้ร่วมงาน การมีโอกาสได้เลือกปฏิบัติงานตามความถนัดความต้องการและความสนใจ ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานทุกฝ่ายและการเสริมสร้างบรรยากาศทำงานให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตามลำดับ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

ชูชาติ พวงสมจิตร์ (2542) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่อยู่ในช่วงเศรษฐกิจดี ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองที่รูปแบบการปกครองที่รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นกระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมคือลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทย 2) ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนที่ศรัทธา รู้สึกเป็นเจ้าของมีความผูกพัน มีความพร้อมและให้ความสำคัญกับความเจริญของท้องถิ่น 3) ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่บุคคลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเป็นศรัทธาของชุมชนรวมทั้งโรงเรียนสร้างระบบเอื้อต่อการมีความสัมพันธ์ต่อชุมชน มีแผนงานที่ดีสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประกอบด้วย 3 กลุ่ม 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เศรษฐกิจตกต่ำและปัจจัยด้านการเมืองที่มีความแตกแยกในชุมชน 2) ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนที่ไม่ผูกพัน ไม่ศรัทธาและขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และ 3) ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่บุคลากรโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีทัศนคติไม่ดีกับชุมชน ขาดความเอาใจใส่ต่อนักเรียนและส่วนรวม และขาดวิธีการทำงานที่จะเชื่อมโยงกับชุมชน

ดวงแก้ว กอแก้ว (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานแบบมีส่วนร่วม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กรศึกษากรณีธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบางกะปิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารในหน่วยงานมักขอความคิดเห็นในด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายเป็นครั้งในด้านการกระจายอำนาจ พนักงานมีสิทธิตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชาในระดับปานกลาง และด้านการไว้วางใจพนักงานส่วนใหญ่มีการมอบหมายงานโดยตรงตามความสามารถของผู้ปฏิบัติงานปานกลาง

ธรรมเนียม เพ็ชรพงษ์ (2547) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรและด้านการนิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมในงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และ 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขนาดกลางมีส่วนร่วมวิชาการมากกว่าบุคลากรในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

อารีวรรณ เขียมสะอาด (2545) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ครู นักเรียน ผู้ปกครองพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

ยุทพงษ์ ทิพย์ชาติ และคณะ (2546) ได้เปิดเผยผลการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนสองภาษา EP สรุปผลได้ว่า จากการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนสอนด้วยหลักสูตรสองภาษาใน 4 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพฯ พบว่า หลักสูตร EP ช่วยเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษได้สูง เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น แสดงออกเป็นตัวของตัวเอง สัดส่วนอาจารย์ต่อนักเรียนเหมาะสม ทำให้ดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด นักเรียนได้รับสวัสดิการดี มีความสุข และสนุกในการเรียน

วิวัฒน์ สมสกุล (2555) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเทศบาล 8 บ้านใหม่ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกันคุณภาพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารอาคารสถานที่ พบว่า ภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา 5 ด้าน มีสภาพเหมือนกัน คือ ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรที่เพียงพอต่อการดำเนินงานในแต่ละด้าน ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และวัสดุทางด้านเทคโนโลยี ขาดเอกสารประกอบการปฏิบัติงาน เช่น เอกสารการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนสองภาษาของโรงเรียนเทศบาล 8 บ้านใหม่ โดยสรุปได้จากผลการ

พิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ แนวทางการประกันคุณภาพ ควรมีการสร้างความตระหนักให้กับครู บุคลากรทุกคน ให้ทำเป็นระบบ ต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบประกันคุณภาพ มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยใช้ช่องทางการเผยแพร่อย่างหลากหลาย ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพมาอบรมให้ความรู้แก่ครู บุคลากรในโรงเรียน แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาหลักสูตร จัดหาครู บุคลากรในด้านการพัฒนาหลักสูตร การประชุมในช่วงปลายปีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อไป ควรสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนที่เป็นต้นแบบด้านหลักสูตรสองภาษา แนวทางการพัฒนาด้านการนิเทศการศึกษา ควรจัดประชุมเพื่อสร้างกรอบในการดำเนินงานของระบบการนิเทศควรจัดทำระบบการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยการประชุมฝ่ายงานวิชาการ และฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างความตระหนัก ความเข้าใจในการนิเทศให้กับครูทุกคน อีกทั้งควรจัดหางบประมาณในการดำเนินงานการนิเทศให้เพียงพอ แนวทางการพัฒนาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดสรรทรัพยากรด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน ด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และเพียงพอ ครูควรได้รับการอบรมในด้านทักษะ เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการประเมินหลังการจัดอบรมเป็นระยะส่งเสริมพัฒนาให้ครูทุกคนสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อการสอน แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารอาคารสถานที่ ควรมีการระดมทรัพยากรของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสม จัดหาบุคลากรที่รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่อย่างเพียงพอ จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล

ชัยสิทธิ์ ตั้งธงทองกุล (2553) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทยและแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียนสองภาษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย กลุ่มงานบริหารวิชาการ งานด้านบริหารหลักสูตร 3 โรงเรียน ให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจำนวนวิชาที่สอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่ออย่างน้อย 4 สาระวิชา ยกเว้นสาระภาษาไทย ส่วนรายวิชาเลือกเสรีนั้น ทั้ง 3 โรงเรียน มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งมีการสอดแทรกคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กลุ่มงานบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ทั้ง 3 โรงเรียน มีการจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะต้องจ่ายค่าเล่าเรียนเพิ่มเติมจากโครงการปกติตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น โดยเงินที่เรียกเก็บจะใช้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน และจะไม่เรียกเก็บเงินอื่นใดอีก ค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น 3 ด้านหลักๆ คือ การบริหารการศึกษา ได้แก่ ค่าเงินเดือนบุคลากร การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ต หนังสือเรียน และการ

ส่งเสริมการศึกษา ได้แก่ การปรับปรุงห้องเรียน ค่าสาธารณูปโภค ค่าอาหาร และอื่นๆ กลุ่มงานด้านการบริหารบุคคล ในการคัดเลือกอาจารย์เข้าร่วมโครงการสองภาษาปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นอาจารย์ที่เป็นเจ้าของภาษากับอาจารย์ชาวไทย โดยยึดหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคลากรตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และในระหว่างปฏิบัติงาน ทั้ง 3 โรงเรียน จะต้องพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในโครงการอย่างต่อเนื่อง กลุ่มงานบริหารทั่วไป ทั้ง 3 โรงเรียน จะจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและโครงการที่มีความเหมาะสมเพื่อการจัดการเรียนการสอน มีการจัดอำนวยความสะดวก จัดหาสื่อและอุปกรณ์ได้เพียงพอกับความต้องการ สภาพห้องเรียนสวยมีบรรยากาศที่น่าเรียน ส่วนงานด้านการบริการนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน มีหน่วยงานย่อยในโครงการทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับโครงสร้างหลักของโรงเรียน นอกจากนี้ทั้ง 3 โรงเรียน ยังให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษา กลุ่มงานบริหารวิชาการ โครงการสองภาษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรเนื่องจากหลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารโรงเรียนสองภาษา ดังนั้น โรงเรียนควรบริหารจัดการโดยมีการสร้างหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการ ผู้บริหารและครูควรติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา เพื่อนำผลการดำเนินการมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ก้าวไปในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ กลุ่มงานบริหารการงบประมาณและสินทรัพย์ แนวทางในการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโครงการจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรท้องถิ่น และในส่วนของบริการจัดการให้ยึดระเบียบการบริหารงานการเงินและบัญชี และพัสดุของกรมสามัญศึกษา (เดิม) เป็นแนวปฏิบัติ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล ควรเน้นการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษา มีทักษะการถ่ายทอดความรู้ มีทักษะในการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นครูประจำการหรือครูชาวต่างชาติจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรในองค์กรด้วย

ละเอียด กลิ่นลำดวน (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐ ช่วงชั้นที่ 3-4 ที่ดำเนินการสอนตามโครงการโรงเรียนสองภาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมในด้านการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการนิเทศการสอน ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ ระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการกำหนดผังโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ ความสอดคล้องกับหลักการ วัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนสองภาษา การกำหนดโครงสร้างบริหารงานวิชาการมีการครอบคลุมทุกงาน ทุกกิจกรรมที่โรงเรียนสองภาษาต้องดำเนินการ ความสัมพันธ์กลมกลืนในการจัดองค์ประกอบของโรงเรียนสองภาษา กับองค์การที่จัดการเรียนการสอนภาคปกติ ความชัดเจนในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามผังโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ การคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสองภาษา เป็นไปตามผังโครงสร้างการบริหาร การจัดบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้ครบตามผังโครงสร้างและเป็นไปตามผังโครงสร้างและเป็นไปตามบทบาทที่ได้มอบหมายไว้ และการติดตาม ควบคุมกำกับ ติดตาม และประเมินผลปฏิบัติงานหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการหลักสูตร ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องความรู้ ความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย หลักการของหลักสูตรของโรงเรียนสองภาษาของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ความสะดวกในการนำเอกสารหลักสูตรที่จัดทำขึ้นไปใช้ ทำความเข้าใจที่ถูกต้องของครูในการใช้เอกสารหลักสูตร และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างทั่วถึงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดการเรียนการสอน ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน การจัดสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียนตรงกับสภาพปัญหาของนักเรียน การจัดบรรยากาศทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนด้านภาษาอังกฤษ การตรวจสอบประสิทธิภาพของวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ การจัดและให้บริการวัสดุ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนการสอนและมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบ ดูแล รักษา และการให้บริการเพื่อการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับน้อย ด้านการนิเทศการสอน ระดับปัญหาอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการจัดเตรียมสื่อและเครื่องมือสำหรับการนิเทศอย่างเหมาะสม การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูไทยและครูเจ้าของภาษา การส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสอนซึ่งกันและกัน และการจัดทำรายงานผลการประเมินผล การประเมินผล การนิเทศการสอนเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการจัดทำเอกสารคู่มือการประเมินผลที่ชัดเจนสื่อสารเข้าใจง่ายและตรงกัน การวัดผลและการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเทคนิคที่หลากหลาย การจัดทำเครื่องมือใช้ในการประเมินผู้เรียน และผู้สอนโดยสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผล การสนับสนุนให้ครูสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และการสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนที่มีอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาครัฐ ช่วงชั้นที่ 3-4 ที่ดำเนินการสอนตามโครงการโรงเรียนสองภาษามีปัญหาในระดับปานกลางและน้อย จึงไม่จำเป็นจะต้องกำหนดแนวทางและการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางเพื่อการบริหารวิชาการ

ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การประเมินผล 2) การบริหารกิจการนักเรียน 3) การบริหารบุคคล 4) การบริหาร

วิชาการ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 6) การประกันคุณภาพการศึกษา 7) การบริหารทั่วไป รูปแบบการบริหารโรงเรียนสองภาษาสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

น้ำผึ้ง หมุดเพชร (2556) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสองภาษา ระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมในการประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอน โดยนักเรียนทำโครงการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในภาคเรียนละ 2 ครั้ง และมีการประกวดให้รางวัล 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนรู้ ควรมีการจัดประชุมอบรม เพื่อให้ครูทุกคนมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผล ประเมินผลให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนให้ครูนำเสนอผลการวิจัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเอื้อต่อครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการควบคุม กำกับให้ครูได้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบมากขึ้น 6) ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้มากเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 7) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ครูทุกคนได้นำผลงานจากการนิเทศภายในมาปรับปรุงเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน 8) ด้านการแนะแนวการศึกษา ควรมีการจัดหางบประมาณสนับสนุนงานแนะแนวในโรงเรียนให้มากและเห็นความสำคัญของการแนะแนว 9) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมรายงานการประเมินตนเองต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 10) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ประชาชน ควรมีการวางแผนสนับสนุนงานวิชาการแก่ประชาชน เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานวิชาการให้มากขึ้นนอกเหนือจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพียงกลุ่มเดียว 11) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ควรส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับมหาวิทยาลัย

กนกอร เขี่ยมสอาด และคณะ (2547) ได้ศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนสองภาษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) ด้านบริบทของโครงการ คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้าในการ

ดำเนินโครงการ คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการ เห็นว่า คณะกรรมการบริหารโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี มีเจตคติที่ดี และมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรมากที่สุด ครูผู้สอน ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการ มีความสามารถและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ และนักเรียนมีความเหมาะสมมาก ผู้ปกครองมีความพร้อมในด้านฐานะมาก งบประมาณอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีความเพียงพอและทันสมัยมากที่สุด สำหรับเอกสาร ตำราเรียน และคู่มือต่างๆ และห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารสถานที่ก็มีความเหมาะสมมาก ระยะเวลาในการเริ่มดำเนินโครงการมีความเหมาะสมมาก 3) ด้านกระบวนการในการดำเนินโครงการ คณะกรรมการบริหารโครงการ และครูผู้สอนในโครงการเห็นว่า การบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพมาก การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานและความพร้อมความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากที่สุด 4) ด้านผลผลิตในการดำเนินโครงการ พบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการและครูผู้สอนในโครงการเห็นว่า ความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันมีมาก ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการนี้ และในด้านพัฒนาการของนักเรียนมากที่สุด 5) ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการ เห็นว่าปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ การขาดแคลนครูผู้สอนชาวต่างชาติ งบประมาณมีให้น้อย การคัดเลือกนักเรียนที่เข้ามาเรียนมีความรู้และทักษะต่างกัน ครูผู้สอนชาวต่างประเทศสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบมา มีการปรับเปลี่ยนบ่อย สอนไม่เน้นเนื้อหา เน้นแต่กระบวนการสอน ตลอดจนหนังสือ และคู่มือครูไม่พร้อม

สุริยรัตน์ พรหมเพ็ชร (2548) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนสองภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ปัญหาด้านงบประมาณและทรัพยากร ซึ่งเห็นสอดคล้องกันทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ทั้งจากผลการสำรวจและจากการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะเรื่องการใช้สื่อดิจิทัล เช่น อี-ไลบรารี อี-บุ๊ก และอี-เลิร์นนิ่ง เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน การใช้ระบบเครือข่ายอุปกรณ์และศูนย์การเรียนรู้ พื้นฐานชุดมัลติมีเดีย และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากขาดงบประมาณในการสนับสนุนเพราะอยู่ในขั้นเริ่มต้น และบุคลากรที่มีความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่เพียงพอ ค่าเล่าเรียนค่อนข้างแพง และยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก ทำให้จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนก็ลดลงเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจและความพร้อมของผู้เรียนด้วย ปัญหาด้านการดำเนินการ พบว่า การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตามโครงการโรงเรียนสองภาษา บุคลากรมีวัฒนธรรมองค์กรในการฝึกพลังสร้างสรรค์แบบกัลยาณมิตร การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการสรรหาคู่มือสอนที่เป็นชาวต่างประเทศเพื่อทำการสอนในโรงเรียนสองภาษา การให้บริการทางการศึกษาของโรงเรียนได้ครอบคลุม

กลุ่มเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารเป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติในขณะที่โรงเรียนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร ทั้งชุมชนที่จะสนับสนุนด้านงบประมาณยังไม่พร้อมทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งการรับนักเรียนการจัดหาครูผู้สอนที่มีคุณภาพ ความพร้อมของนักเรียนที่จะเข้าเรียนต้องมีทัศนคติที่ดีและชอบภาษาอังกฤษ ปัญหาด้านกระบวนการจัดการศึกษา พบว่า การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้านักเรียน และการพัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกสถานที่ ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดยังมีไม่ครบทุกกลุ่มสาระ นักเรียนไม่สามารถค้นคว้าได้ครบ รวมทั้งนักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเท่าที่ควรใช้เฉพาะห้องเรียน และปัญหาด้านการเรียนรู้และพัฒนา พบว่า การจัดหาหนังสือ ตำราเรียน สื่อประกอบการสอนที่หลากหลายตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นของผู้บริหาร การส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบต่างๆ ของครูผู้สอน ทั้งนี้เนื่องจากตำราที่ใช้เป็นตำราจากต่างประเทศซึ่งราคาสูง จึงจำเป็นที่มีจำนวนจำกัดและบางครั้งต้องสำเนาเอกสารให้นักเรียนใช้แทนในการสั่งซื้อตำรานำเข้าจากต่างประเทศ และบางครั้งสื่อที่ได้ก็ไม่ตรงกับหลักสูตร ต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายด้วย

มงคล สุภามณี (2553) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนสองภาษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ผู้ปกครองมุ่งเน้นให้โรงเรียนจัดให้มีครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถและเพียงพอกับจำนวนชั้นเรียน โดยเฉพาะครูชาวต่างชาติและให้มีการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อแจ้งผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาต้องมีคณะกรรมการของสถานศึกษา ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนทั้งคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนารูปแบบการจัดการโรงเรียนสองภาษา ระดับประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการติดตามความเคลื่อนไหวพร้อมที่จะนำพาสถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตร และครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ มีประสบการณ์ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังสอดคล้องกับสภาพที่ปฏิบัติได้จริงของโรงเรียนสองภาษาในระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ผู้ปกครองมีความคาดหวังเกี่ยวกับการให้โอกาสนักเรียนได้พบปะครูผู้สอนต่างชาติได้ตลอดเวลา แสดงว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการที่นักเรียนได้สื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษนอกเหนือจาก

การเรียนการสอนในชั้นเรียน สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตร ครูที่มีพฤติกรรมเป็นกันเองและกระตือรือร้นจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แม้ว่าโดยรวมสภาพที่ปฏิบัติได้จริงของโรงเรียนสองภาษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับมาก แต่ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนยังไม่สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการวางแผนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างชัดเจน จัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคาดหวังให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร โรงเรียนสองภาษาที่เปิดทำการสอนมีสองรูปแบบ คือ โรงเรียนสองภาษาเต็มรูปแบบ English Program (EP) เป็นโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทย และสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย จังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เปิดสอนในรูปแบบนี้ คือ โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย โรงเรียนสองภาษาแบบย่อ Mini English Program (MEP) เป็นโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของชั่วโมงสอนทั้งหมด ยกเว้นภาษาไทย และสังคมศึกษา จังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เปิดสอนในรูปแบบนี้ คือ โรงเรียนอนุบาลเชียงราย 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังด้านสื่อการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสองภาษาทั้ง 2 รูปแบบ ควรมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน ให้ครูและนักเรียนทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนในรูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่เรียนอย่างครบถ้วนและเพียงพอ มีห้องปฏิบัติการตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งโรงเรียนสองภาษาทั่วไปให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการวัดผลและประเมินผลเป็นอย่างมาก และจากการศึกษาพบว่า ในด้านการบริหาร โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับครูทั้งครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติ คือ ต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรีทางด้านการศึกษา และมีใบประกอบวิชาชีพครู มีการวางแผนการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ด้านการเรียนการสอนโรงเรียนควรเน้นทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้อยู่ในระดับดี โดยวางโครงสร้างของหลักสูตรให้เอื้อต่อการเรียนการสอนภาษาทั้งสองให้เหมาะสม ไม่มุ่งเน้นความโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง ด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อให้เพียงพอ ครอบคลุมกลุ่มสาระและทันสมัย ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สัมผัสกับสื่อและอุปกรณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจเรียนยิ่งขึ้น ด้านการวัดผลประเมินผล การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ดังนั้น ครูผู้สอนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต้องเข้าใจในระเบียบการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน และสามารถนำผลการประเมินนักเรียนไปพัฒนาปรับปรุงวิธีการสอนหรือเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการเรียนตามหลักสูตร

วิทยา พัฒนวงศ์ (2552) ได้ศึกษารูปแบบการประกอบการของโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการประกอบการของโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนระบบสองภาษาได้รับความไว้วางใจให้รับผิดชอบงานอย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนสองภาษาแลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่างๆ กับสมาชิก ผู้บริหารมีการกำหนดขั้นตอน การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ผู้บริหารมีการประสานการปฏิบัติงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบสองภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารทำงานร่วมกับผู้อื่นที่อยู่ในองค์กรโดยไม่ทำให้เกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งใดๆ ผู้บริหารเต็มใจที่จะรับฟัง และเข้าใจถึงความต้องการของทีมงาน ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสองภาษา แหล่งการเรียนรู้และประโยชน์ใช้สอยอย่างคุ้มค่า 2) การพัฒนาตนเอง คือ ผู้บริหารใช้คอมพิวเตอร์ในการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ ผู้บริหารเข้าร่วมการอบรมสัมมนาวิชาการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารติดตามข่าวสารของประเทศ ของโลก และสามารถวิเคราะห์ได้ ผู้บริหารมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ผู้บริหารรู้จักแยกแยะได้ว่าข้อมูลประเภทใดสามารถหาได้จากที่ใด ผู้บริหารพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ผู้บริหารมีนิสัยรักการอ่านและจดบันทึก 3) การบริหารการเงิน คือ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสองภาษามีส่วนสนับสนุนและจัดหาแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาให้กับโรงเรียน โรงเรียนสองภาษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของนักเรียนในโครงการมีส่วนร่วมในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โรงเรียนสองภาษาเป็นสมาชิกของสมาคมโรงเรียนสองภาษาในประเทศไทย โรงเรียนสองภาษามีคณะกรรมการพิจารณาการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนสองภาษาเน้นที่ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการตามลำดับ โรงเรียนสองภาษา มีการจัดทำงบประมาณประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพิจารณาเห็นชอบ 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษาประเมินจากเอกสารการสอน การใช้สื่อการสอนและวิธีการสอนในห้องเรียน มีการจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร และวิธีการสอนในโครงการสองภาษาให้แก่ครูชาวไทยและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสองภาษา จัดกิจกรรมให้ครูไทยและครูชาวต่างชาติที่สอนในโครงการ และเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคนิควิธีการสอนซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนชาวต่างประเทศในโรงเรียนสองภาษาผ่านการอบรมด้านหลักสูตร ภาษา และวัฒนธรรมไทยตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 5) การประชาสัมพันธ์ คือ โรงเรียนสองภาษา มีการเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและกิจกรรม โรงเรียนสองภาษากำหนดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ครอบคลุมงานทุกด้านของโรงเรียน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสองภาษาสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร

ภายนอก ด้วยการให้ข้อมูล และอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โรงเรียนสองภาษา ส่งภาพหรือข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน

เกษม ก้องเสียงสังข์ (2547) ได้ศึกษาลักษณะ รูปแบบ วิธีการ และการตระหนักในการพัฒนาตนเองในยุคโลกาภิวัตน์ ว่า 1) ลักษณะการพัฒนาตนเองของพนักงานในองค์กร ประกอบด้วยทัศนคติที่ดี การมีความรู้ความเข้าใจ การมีทักษะประสบการณ์ การมีความสามารถ ความชำนาญ การพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางจิต ความมุ่งมั่นให้สำเร็จ ความกระตือรือร้น และการมีความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ 2) รูปแบบวิธีการพัฒนาตนเองของพนักงานในองค์กร ประกอบด้วย การค้นคว้า จากเอกสารตำรา บทความทั้งในและต่างประเทศ การติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ภายในและภายนอก โดยอาศัยหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อมวลชนอื่นๆ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา ฝึกอบรม การสำรวจตัวเอง การคบหาสมาคมกับผู้รู้มากขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ 3) การตระหนักในการพัฒนาตนเอง พนักงานในองค์กรทุกคนยอมรับในการพัฒนาตนเอง ในขั้นทดลองปฏิบัติ โดยมีการรับรู้ข้อมูลจากการค้นคว้า ศึกษา หรือได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในองค์กรให้ปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ก็จะทดลองนำไปปฏิบัติ 4) ปัญหาในการพัฒนาตนเอง คือ ด้านงบประมาณ การเงิน ด้านเวลาที่ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะประสบการณ์ ด้านอารมณ์ และไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการใช้งาน รวมถึงขาดความรู้ในเทคโนโลยีสมัยใหม่

กิ่งแก้ว มิตรวิจารณ์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาโครงการโรงเรียนสองภาษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหา การจัดการเรียนรู้อันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการพัฒนา ครูขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังยึดติดกับวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งการสอนและการประเมินผลในลักษณะนี้ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ นักเรียนจะเกิดความรู้ในเนื้อหา และจะพัฒนาเฉพาะด้านความจำ เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยวิทยากรให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศภายในโดยการกำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งในเรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ยังมีจุดอ่อนไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเมื่อพัฒนาวงรอบที่ 2 ด้วยการให้ศึกษาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ทำให้ผู้ร่วมศึกษามีการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มาจัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น การพัฒนาบุคลากร

โครงการโรงเรียนสองภาษาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ทำให้สามารถแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ของครูได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งต่อไปควรที่จะนำไปดำเนินการพัฒนากับครูทุกคน และครูชาวต่างประเทศ เพื่อให้จัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสองภาษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุฑาพร ช้วยชูวงศ์ (2552) ได้ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพลวิทยาระบบสองภาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า 1) ด้านบริบทสภาพแวดล้อมของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความถูกต้อง ชัดเจนเหมาะสม และมีความสอดคล้องระหว่างกัน ตลอดจนมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ระบุไว้ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องชุมชน และสังคม สถานศึกษาควรดำเนินการโครงการอบรมหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ครูชาวต่างชาติเพิ่มเติม เพื่อให้ครูชาวต่างชาติจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ความพร้อม คุณลักษณะของครูและนักเรียน ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับงบประมาณ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาควรอบรมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแก่ครูผู้สอนชาวไทยเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถประสานงานกับครูต่างชาติได้ เพื่อจะได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน พัฒนานักเรียนได้ครอบคลุมทั้งความรู้ด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม สถานศึกษาควรเพิ่มแผนงานในการพัฒนาบุคลากรครูผู้สอน และดำเนินการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับเทคนิคการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ด้านผลผลิต พบว่า ทักษะความสามารถด้านวิชาการเกี่ยวกับทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะในการทำงาน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ความสามารถในการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

อำไพวรรณ โทณะวนิก (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนสองภาษา ระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบาย วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ 2) เข้ารับการฝึกอบรมแบบเข้ม 3) งบประมาณและการเงิน 4) วิชาการ และการจัดการเรียนการสอน 5) ครูผู้สอนชาวไทยและชาวต่างชาติ 6) ผู้ปกครองนักเรียน

ณัฐณิชา บัวดี (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนสองภาษา พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษาตามความคิดเห็นของผู้ที่รับผิดชอบ ดังนี้ ลักษณะของนโยบายและการปฏิบัติ มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลักษณะของสภาพแวดล้อม การส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นพัฒนาบรรทัดฐานการดำเนินงานโดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะของบุคลากร การมีความมุ่งมั่นจริงจังต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน บุคลากรได้รับรู้เป้าหมายของโรงเรียนอย่างถูกต้องตรงกัน และลักษณะขององค์การโรงเรียนมีการจัดการองค์การโดยแบ่งฝ่ายต่างๆ ได้เหมาะสม ทั้งในภาคปกติและภาคภาษาอังกฤษอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน

สุเมธ เทียงดาห์ (2544) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ผู้ช่วยสอนในกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ผู้ช่วยสอนในกลุ่มย่อย สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการพูดของผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาต่ำ ให้สามารถพูดภาษาเป้าหมายได้มากขึ้น โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ขณะเรียนเพิ่มขึ้น ผู้ช่วยสอนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการพูดภาษาเป้าหมาย และเกิดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนในกลุ่มย่อยในทางที่ดีขึ้น

ภาวิณี บุญทา (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศกรณีศึกษา โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย พบว่า โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำ เมื่อมีการปรับเปลี่ยนครูผู้สอนให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาหลักสูตร มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการสอนใหม่ แต่กิจกรรมการเรียนการสอนยังเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว และจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมมีความหลากหลาย โรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรในการสอนภาษา ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทุกครั้งที่สอนส่วนใหญ่ จะใช้สื่อที่เป็นแถบบันทึกเสียง บทสนทนา หรือเพลง มีการวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการวัดทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย

งานวิจัยต่างประเทศ

แมลอฟฟ์ (Maeroff. 1983) ได้นำหลักการเพื่อความสำเร็จในความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังที่ความสำเร็จด้านการเรียนรู้ของนักเรียนภายใต้หลักการของพันธมิตรทางวิชาการ ดังนี้ 1) การเป็นหุ้นส่วนกัน จะต้องมีการส่งข่าวสารต่อกันระหว่างผู้ที่เป็หุ้นส่วน มีการเจรจาโต้ตอบ พิจารณาร่วมกันในสาระของข่าวสารนั้นๆ 2) จะต้องขจัดความเป็นทางการแบบดั้งเดิมที่สร้างความแตกต่างออกไป 3) เป็นรูปแบบของความเป็นหุ้นส่วนของความมุ่งมั่นที่จะแก้ไข

ปัญหาร่วมกัน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมแบบยั่งยืนในการแก้ปัญหาไม่ใช่เป็นการเฉพาะ และเป็นการพัฒนาการทางปัญญาของตนเองควบคู่กันไป 4) รางวัลของความเป็นพันธมิตร ไม่ใช่ความสำเร็จของวัตถุประสงค์หรือการแก้ไขปัญหานั้น แต่เป็นรางวัลที่อยู่ในรูปแบบของความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อพันธมิตรที่ได้รับการยอมรับในความสามารถในคุณค่าแห่งตนที่ได้กระทำในสิ่งที่ตนเองเกิดคุณค่าเชิงคุณธรรมที่ได้มีการเสียสละต่อสาธารณะ 5) ลักษณะของความร่วมมือแบบพันธมิตร มีลักษณะของการมุ่งไปสู่การปฏิบัติ ไม่ใช่เพื่อการเน้นกลไกความล่าช้า (Red tape) เป็นศัตรูของความร่วมมือแบบพันธมิตร

ยูซีเอ็ม (Useem. 1994) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนที่ปรับเปลี่ยน รายงานการริเริ่มในการจัดเป็นกลุ่มในฟิลาเดนเฟีย ระหว่างโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ต้องการให้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเกิดการประสานร่วมมือ และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น 2) พัฒนาความร่วมมือของครูผู้สอนในกลุ่ม และ 3) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพสำเร็จอย่างสมบูรณ์ใน 4 โรงเรียน ประสิทธิภาพสำเร็จในบางส่วน 2 โรงเรียน ในด้านความร่วมมือกันของครูผู้สอนในกลุ่มอยู่ในระดับน่าพอใจ 3 โรงเรียน

นอวิช และอีแวนส์ (Norwich; & Evans. 2007) ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในการประชุมเกี่ยวกับความต้องการเป็นพิเศษด้านการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป พบว่า มีหลากหลายวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษด้านการศึกษา โดยอธิบายในลักษณะของรูปแบบต่างๆ ที่ระบุปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดตั้งและการดำเนินงานในแต่ละปัจจัยและยังสามารถอธิบายผลที่ได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยนั้นๆ ด้วย ทั้งในด้านบวกและด้านลบ การศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอหลักการเบื้องต้นของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่เกิดสัมฤทธิ์ผล ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อผู้สนใจในการพัฒนาและผดุงไว้ซึ่งความช่วยเหลือเป็นพิเศษทางด้านการศึกษา และส่งผลให้มีการตื่นตัวในการปรับโครงสร้างพื้นฐานในการให้บริการด้านการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและการผสมผสานความคิด ซึ่งมีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน นับว่าสำคัญที่น่าเสนอ คือ การสร้างความร่วมมือที่นัยสำคัญทางสถิติและมีองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในเวลาอันเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันให้คำนึงถึงความเสี่ยงและข้อจำกัดของความร่วมมือที่อาจจะมีผลต่อศักยภาพในด้านลบ

แซงค์ (Shank. 1985) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการศึกษา โดยให้องค์ประกอบทางด้านบุคคลซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรอิสระ และใช้การวางแผนกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นตัวแปรตาม ผลการวิจัย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงในระบบโรงเรียน

อิลเลียนท์ (Eilliont. 1994) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการกระจายอำนาจในโรงเรียน เพื่อกำหนดคุณภาพของโรงเรียน จุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครู อาจารย์กับการรับรู้ของครูใหญ่เกี่ยวกับความร่วมมือกันและการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มความร่วมมือและการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน เพื่อคุณภาพของโรงเรียนและได้ข้อเสนอแนะองค์ประกอบในการจัดโครงสร้างและการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วย การวางแผนล่วงหน้า การวัดผลการได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือ การนำความร่วมมือและการกระจายอำนาจในโรงเรียนไปใช้

พาร์สันส์ (Parson. 1994) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการรับรู้ประสิทธิผลของวิทยาลัยชุมชนในนอร์ทแคโรไลนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณะครูและเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลและพบว่า ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารไม่มีผลต่อการรับรู้ในประสิทธิผลของวิทยาลัย

บาคซ์ (Baksh. 1995) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและเจตคติในการทำงาน พบว่า ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถูกพบระหว่างโปรแกรมการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจในค่าตอบแทน ความผูกพันต่อองค์กรและความพึงพอใจในการมีอิสระในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการพึงพอใจในโอกาสที่จะเติบโตและความพึงพอใจในหัวหน้างาน การค้นพบสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

พอร์เตอร์ (Porter. 1995) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ของวิทยาลัยชุมชน เมื่อบรรณารักษ์ของวิทยาลัยชุมชนเผชิญกับความต้องการการบริการที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติเทคโนโลยีข้อมูล พวกเขาจะต้องเผชิญกับความกดดันด้านการบริการภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณและโอกาสความก้าวหน้าจำกัด การศึกษาครั้งนี้เป็นการแสดงบทบาทที่การมีส่วนร่วมในการบริหารงานเพื่อความพึงพอใจทางจิตวิทยาสังคม และอธิบายความต้องการของการบรรลุความต้องการด้วยทฤษฎีของ Maslow และ Herzberg ในทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ของการบริหารตามทฤษฎี Y ทฤษฎีสถานการณ์

ชาเปิล (Chapel. 1995) วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจในโรงเรียน โดยศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา” มีข้อค้นพบ ดังนี้ 1) ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าจะไม่ได้มีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับโรงเรียน

น้อยที่สุด เช่น การจัดทำแผนแม่บทของโรงเรียนและการคัดเลือกครู เป็นต้น 2) ผู้ปกครองส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่ามีส่วนร่วมในเรื่องการหาทุนและขยายอาคารเรียนในระดับมาก 3) ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในเรื่องการประเมินผลครูและผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด

เฮาส์ (House. 1971) จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการที่จะทำให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมขึ้นในองค์การหรือไม่ คือผู้นำและผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือผู้นำดังต่อไปนี้ 1) มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารกับผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 2) กันบุคคลที่มีบุคลิกครอบงำไว้เพื่อไม่ให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น 3) เอาใจใส่กับความเห็นต่างๆ รวมทั้งข้อเท็จจริงและความรู้สึกของผู้ปฏิบัติที่ไม่ค่อยแสดงออก 4) ช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานในการสื่อสารกับคนอื่น 5) กระตุ้นให้มีการเสนอทางเลือกต่างๆ 6) ชะลอการประเมินทางเลือกไว้จนกว่าจะเสนอทางออกมาหมดแล้ว 7) ชี้แนะกระบวนการทางเลือก 8) เลือกแนวทางแก้ไข 9) การตัดสินใจไม่เป็นระบบงานประจำ 10) ข้อมูลในการตัดสินใจต้องไม่เป็นมาตรฐานเกินไปและไม่เป็นระบบศูนย์กลาง 11) ในการตัดสินใจแต่ละครั้งต้องให้เวลากับสมาชิกในการเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ส่วนผู้บังคับบัญชา จะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อรู้ถึงความจำเป็นในเรื่องของเสรีภาพ รู้สึกถึงความชอบธรรมของตนต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รู้สึกถึงความสามารถของตนในการตัดสินใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของตน

ไอแซคสัน (Isacson. 1997) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม: ผลกระทบของการแก้ปัญหาเรื่องผลการปฏิบัติงาน (นวัตกรรม) ระหว่างเภสัชกรในโรงพยาบาล การวิจัยในครั้งนี้เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของความเป็นอิสระ ปัญหาลักษณะของงานบรรยากาศในองค์การ การแก้ไขปัญหา การทำการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม การขาดการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การให้รางวัลสำหรับการเปลี่ยนแปลง การทำลายและความมั่นคงในการพึ่งพานวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ในการตัดสินใจเรื่องความสัมพันธ์เหล่านี้ใช้ ANOVA พบว่า ตำแหน่งงานแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ฮอช (Hoch. 1981) ได้ศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนสองภาษาสองแห่งในเรื่องความเข้าใจในการอ่านและการคิดคำนวณเลขคณิต โดยมุ่งที่จะศึกษาดูว่านักเรียนในโรงเรียนที่เป็นชาวชนบทในโบลิเวีย นั้น สามารถอ่านและเข้าใจภาษาสเปนได้ดีเท่ากับภาษาที่พูดในชีวิตประจำวันหรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการที่จะศึกษาว่ามีความแตกต่างระหว่างครูอาจารย์ หลักสูตรสองภาษา และครูอาจารย์หลักสูตรปกติในด้านเจตคติที่มีต่อชุมชนกลุ่มน้อย และวิธีการสอน ตลอดจนยุทธศาสตร์การศึกษาโดยทั่วไปหรือไม่ประการใด ผลการศึกษาแสดงว่า นักเรียนสองภาษาได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพื่อนนักเรียนที่พูดภาษาสเปนในทุกๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ผลการทดสอบความเข้าใจในการอ่านยังแสดงว่านักเรียนสองภาษามีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านที่เป็นภาษาสเปนและภาษาที่เขาใช้

ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนผลการสำรวจความคิดเห็นหรือเจตคติของครูอาจารย์ที่พูดภาษาท้องถิ่น โบลิเวีย และครูอาจารย์ที่พูดภาษาสเปนนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่ประการใด

จิลล์ (Jill. 1987) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนภาษาที่สองโดยอาศัยกิจกรรมการอ่านและการเขียน พบว่า การเรียนรู้ในเรื่องการเขียนและการอ่านภาษาหนึ่งสามารถส่งอิทธิพลในทางบวกไปยังอีกภาษาหนึ่งได้ กล่าวคือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอ่านและการเขียนภาษาหนึ่งสามารถช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อีกภาษาหนึ่งได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ภาษาทั้งสองเป็นภาษาตระกูลเดียวกันหรือละม้ายคล้ายคลึงกัน เช่น ภาษาอังกฤษ และภาษาสเปน มีงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่ยืนยันว่า ความรู้ที่ผู้เรียนได้จากภาษาแรกนั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาที่สองได้ง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ในการเรียนอ่านนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายมากกว่าที่จะเรียนภาษาอ่านในภาษาที่เราเข้าใจ นั่นก็คือ เมื่อเราสามารถอ่านและเกิดความเข้าใจเป็นอย่างดีในภาษาหนึ่งแล้วนั้น เราก็สามารถอ่านภาษาอื่นๆ โดยทั่วไปได้

อะริชิ (Arishi. 1987) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมกรเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษในประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูพูดมากกว่านักเรียน ครูพูดร้อยละ 64.94 ส่วนนักเรียนพูดร้อยละ 24.05
2. กิจกรรมที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์มีมากถึงร้อยละ 11.05
3. ครูออกคำสั่ง หรือใช้แนวทางในการปฏิบัติเสมอ ไม่ว่าจะเป็นภาษาแม่ หรือภาษาอังกฤษ
4. ครูไม่พยายามเชื่อมโยงเนื้อหาสาระเข้ากับชีวิต และประสบการณ์ของนักเรียน
5. ครูแก้ไข และวิจารณ์การตอบสนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. ครูไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนมากนัก
7. ครูละเลยการพัฒนาให้นักเรียนในด้านจิตพิสัย และละเลยวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย
8. นักเรียนมีส่วนร่วมค่อนข้างจำกัด และโอกาสน้อยที่จะได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง
9. การใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นแบบกลไก

บายเลย์ (Bailey. 1996) ได้ทำการศึกษา เดวิด วัย 5 ขวบ ที่มีความสามารถพิเศษทางภาษา ผลปรากฏว่า เดวิดรู้ศัพท์ภาษาของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และในการทดสอบความเข้าใจในการอ่าน เดวิดก็ควรอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นกัน หากเดวิดเรียนกับเด็กกอนุบาลด้วยกัน เดวิดจะเบื่อหน่าย เดวิดต้องการเรียนโรงเรียนที่มีที่ให้เขาเข้าใจได้อ่านสิ่งที่ท้าทายความสามารถและสติปัญญาของเขา

ยู (Yu. 1991) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบระหว่างการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณื และการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นไวยากรณ์ โดยการใช้วิธีทดลองสอนนักเรียนระดับเกรด 7 ในประเทศไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณืมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นไวยากรณ์

เอสโคลา (Escola. 1980) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของการได้รับการฝึกหัดด้านสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อพัฒนาทักษะการฟัง พูดของนักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมันในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รัฐแมริแลนด์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบฟัง พูดของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้านสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารมีคะแนนที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก แสดงว่าการฝึกสมรรถภาพในการใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นมีส่วนทำให้การพัฒนาด้านการฟัง และการพูดของนักเรียนดีขึ้น

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความร่วมมือการจัดการโรงเรียนสองภาษาสำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตภาคเหนือ นั้น กล่าวว่าการจัดการโรงเรียนสองภาษาให้ประสบความสำเร็จนั้น มีหลายองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสองภาษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ ทันสมัย มีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือในการบริหารที่หลากหลาย กล้าตัดสินใจท่ามกลางสภาวะที่มีความเสี่ยงสูง และสามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันได้อย่างกล้าหาญ การให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนในการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริหาร หลักสูตร 3) ด้านการบริหารผู้สอน โดยส่งเสริมให้บุคลากร 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดและประเมินผล

การบริหารจัดการโรงเรียนสองภาษาจะส่งผลถึงความสำเร็จในการบริหารงาน ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ เป็นตัวบ่งชี้ของรูปแบบในการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและสภาพการณืในปัจจุบันที่ให้สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ให้เป็นโรงเรียนสองภาษาที่ดี มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเองได้ และพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไป ซึ่งการบริหารโรงเรียนสองภาษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เป็นกรอบในการดำเนินงาน ต้องอาศัยความมุ่งมั่นของผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และคุณภาพของโรงเรียนสองภาษา ต้องอาศัยทั้งวิสัยทัศน์ของการบริหารการจัดการเรียนการสอนการบริหารทั้งโรงเรียน และหลักสูตร มีบรรยากาศของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นแรงจูงใจของทุกฝ่ายที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนสองภาษาตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย เพื่อให้เกิด ความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงตลอดไปในปัจจุบันและอนาคตในโลกแห่งยุคของการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง